

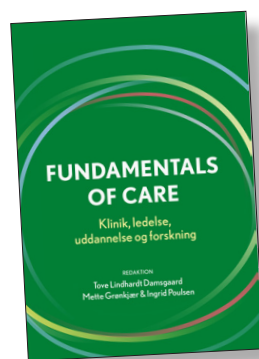
UDDANNELSESNYT

FSUS

side **22** Fingeren på pulsen

side **25** BOGANMELDELSER

**Ledige
stillinger!**

**Nye redaktører til
Uddannelsesnyt
søges**

side **27** Deadline for
ansøgning:
10 nov.2021

- 3 **Leder**
Af Lisbeth Vinberg Engel
- 4 **Didaktiske og pædagogiske refleksioner og overvejelser i relation til studiepraktikken efteråret 2020 under Covid19 restriktioner – der zoomes ind på det alternative format**
Af Nausheen Christoffersen m.fl.
- 9 **Kan læring, fantasifuldhed og mod til at handle fremmes ved at bryde med vanlig underviserpraksis? - Udvikling af nyt didaktisk design til undervisningsbrug på Sygeplejerskeuddannelsen i Randers**
Af Trine T. Nørgaard, Kristin R. Rødsgaard og Camilla A. Mousing
- 14 **Hvad sker der med klinisk vejledning, når patientens mål skal være det fælles?**
Af Tina Kramer og Cathrine Sand Nielsen
- 19 **Nyt udbud af sygeplejerskeuddannelsen i Holbæk: erfaringer efter tre år**
Af Anne Bondesen
- 22 **Fingeren på pulsen**
Af Heidi Lemb
- 24 **Flyer – Temadag i marts 2022**
- 25 **Boganmeldelser:
Etik – dilemmaer.**
Jacob Birkler. Anmeldt af Lene Brogaard
- Forskningsmetoder i folkesundhedsvidenskab, 6. udgave.**
Jensen, A.M.B. & Vallgård, S. (red.). Anmeldt af Anne Vinther Schmidt
- Fundamentals of Care.**
Tove Lindhardt Damsgaard, Mette Grønkjær og Ingrid Poulsen (RED).
Anmeldt af Maria Louise Iversen
- Sundhedskapital - Investeringer i kroppen.** Kristian Larsen
Anmeldt af Jette Tegner
- Videnskabsteori - en grundbog.** Jacob Birkler. Anmeldt af Mette Olesen
- 27 **Ledige stillinger! Nye redaktører til Uddannelsesnyt søges.**

Leder

Af: **Lisbeth Vinberg Engel** · lisbeth.vinberg.engel@gmail.com

---

Nu begynder et nyt studieår for vores sygeplejestuderende. Personligt ser jeg virkelig frem til at møde de studerende på skolen igen. Det er længe siden, at vi har kunne gennemføre undervisning med fysisk tilstedeværelse. Selv har jeg lært meget gennem coronatiden, hvor digital læring, møder via zoom og TEAMS samt brug af diverse platforme som Thinglinks, Kahoot og Padlet er blevet hverdag. Men der sker alligevel noget andet, når man mødes Face to Face. "Det kan noget"...som man siger.

Redaktionsgruppen har over sommeren modtaget mange spændende artikler, og vi glæder os over at kunne præsentere 4 artikler, Fingeren på pulsen og 5 anmeldelser i dette nummer af Uddannelsesnyt.

En gruppe undervisere og studerende fra professionshøjskolen Absalon har med **Nausheen Christoffersen** i spidsen skrevet en artikel om, hvordan coronarestriktioner i efteråret 2020 fik dem til at arrangere det nationale tilbud om studiepraktik online. Under normale omstændigheder er tilbuddet på 2-3 dage. Læs hvilket didaktisk design, der i stedet blev taget i brug med stor succes.

Næste artikel handler ligeledes om didaktisk design, men her er det med henblik på at skabe læring, fantasifuldhed og mod til at handle. Læs om et meget interessant undervisningseksperiment, der er blevet gennemført på VIA i Randers. Artiklen er skrevet af både studerende og undervisere med **Trine T. Nørgaard** i spidsen.

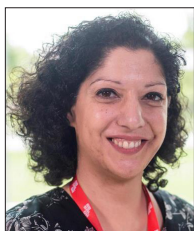
Tina Kramer fra Århus Universitetshospital og **Cathrine Sand Nielsen** fra VIA i Århus skriver om vejledning i tværprofessionelle kliniske studieforløb. I artiklen vises, hvordan skiftet fra traditionelle klinikforløb til nye og alternative tværprofessionelle forløb udfordrer kliniske vejledere i flere krydspres. Patienten bliver sammenhængsskabende, og dén det hele handler om. Artiklen bygger på etnografiske studier.

Anne Bondesen, Uddannelsesleder på sygeplejerskeuddannelsen i Holbæk beskriver i sin artikel, hvordan det ser ud nu tre år efter, at man påbegyndte et uddannelses tilbud i Holbæk med særligt fokus på sammenhængende forløb på tværs af sektorovergange. Læs hvordan disse fire elementer; 1) tæt samarbejde med praksis 2) etablering af vejledernetværk 3) studenterdrevne initiativer og 4) struktureret anvendelse af portfolio har vist sig som bæredygtige tiltag.

I Fingeren på pulsen skriver Klinisk uddannelseskonsulent **Heidi Lemb** fra Holbæk sygehus meget fængende om sit arbejde med Læringslab., som i Holbæk har udviklet sig fra at være et mindre tilbud til ganske få, til i dag at omfatte virkelig mange tilbud til alle typer af studerende og personale.

Som altid er der lidt nyt fra bestyrelsen samt ikke mindre end 5 boganmeldelser. Tak for de mange dejlige bidrag og god fornøjelse med Uddannelsesnyt nummer 3.

Didaktiske og pædagogiske refleksioner og overvejelser i relation til studiepraktikken efteråret 2020 under Covid19 restriktioner – der zoomes ind på det alternative format

Af Nausheen Christoffersen, Adjunkt, Cand.cur., Center for Sygepleje, Professionshøjskolen Absalon i Slagelse, Sygeplejerskeuddannelsen, nach@pha.dk,

Marie Ella Willaume-Jantzen, Adjunkt, Cand. mag., Center for Sygepleje, Professionshøjskolen Absalon i Slagelse, Sygeplejerskeuddannelsen, mawj@pha.dk,

Amanda Dich, sygeplejerskestuderende, Professionshøjskolen Absalon i Slagelse, sygeplejerskeuddannelsen, ss18se051@edu.pha.dk,

Karina Schneider Christoffersen, lærer, Kulsberg Skole Stensved, karinaschneider@live.dk og

Mads S. Christoffersen, lærerstuderende, Professionshøjskolen Absalon i Roskilde, lr17s020@edu.pha.dk

Berit Rosenkilde Larsen, brobygningskonsulent, Cand.scient.adm., HR og Kommunikation, Professionshøjskolen Absalon i Slagelse, Team Ekstern kommunikation, bero@pha.dk

Keywords: Studiepraktik, unge, videregående uddannelse, studievalg og didaktik.

Abstract

Forskning viser, at de studerende, der er mest afklarede med hensyn til studievalg, også er dem, der har størst chance for at gennemføre studiet. På trods af de mange muligheder, som de unge har for at opsøge råd og vejledning, er det desværre ikke alle, der får den støtte, som de har brug for i forhold til at kunne træffe en afgørelse om studievalg. I artiklen gives et tilbageblik på online studiepraktikken efteråret 2020 på sygeplejerskeuddannelsen ved Professionshøjskolen Absalon i Slagelse, som på grund af pandemien blev afviklet online. Formålet med artiklen er at give et indblik i det didaktiske design ved online studiepraktik under COVID19-restriktioner, når målgruppen er potentielle nye studerende, der har afsluttet en ungdomsuddannelse, med interesse for at tage en videregående uddannelse inden for sundhedsuddannelserne.

Baggrund

Forskning viser, at de studerende, der er mest afklarede med hensyn til studievalg, også er dem, der har størst chance for at gennemføre studiet (1–5). Når det kommer til antallet af studerende, der gennemfører en videregående uddannelse efter påbegyndelse, ligger Danmark højt sammenlignet med andre OECD-lande (6). 81 pct. af de studerende, der starter på en dansk bacheloruddannelse, gennemfører uddannelsen indenfor den normerede tid plus tre år, hvilket er højere end OECD-gennemsnittet på 69 pct. (6). Den høje gennemførelsesprocent skal bl.a. ses i lyset af, at halvdelen af dem, der dropper ud af studiet, dropper ud inden for det første studieår, hvorefter de går i gang med en ny uddannelse igen året efter (6). Frafaldet på de videregående uddannelser har ligget uændret og højt på 16 pct. i de sidste 10 år (6). Hvis man ser på gennemførelsesprocenten og kombinerer den med det vedvarende høje frafald kunne noget tyde på, at frafaldsproblematikken i Danmark også skal ansues som en studieskift-problematik. Det er ikke alle unge, der får lige meget hjælp, når det gælder studievalget (1–5). Nogle unge træffer først det endelige valg lige op til ansøgningsfristen (1–5). En måde, hvorpå de unge kan få hjælp med henblik på at blive mere afklarede i forhold til deres studievalg, er gennem råd, vejledning og dialog med forskellige kilder

herunder familie, venner, studievejledere, undervisere, studiepraktik osv. (1–5). På trods af de mange steder, som de unge kan søge råd og vejledning, viser forskning desværre, at ikke alle får den støtte til studievalget, som de har brug for i forhold til at kunne træffe en endelig afgørelse om studievalg (1–5).

Studiepraktikken er et nationalt koncept, der afholdes over 2-3 dage i uge 43. Alle har mulighed for at tilmelde (både elever på ungdomsuddannelser, VUC og sabbatister). Potentielle nye studerende får herved mulighed for at afprøve hverdagen på en videregående uddannelse samt møde undervisere, studerende og studievejledere. HR & kommunikation på Absalon står for den overordnede koordinering (registrering i den nationale portal www.studiepraktik.nu, markedsføring og info til kontaktpersoner/undervisere. Uddannelserne står for den praktiske afholdelse af studiepraktikken.

Målgruppen for studiepraktikken

Studiepraktikken er tilsigtet potentielle nye studerende, der har afsluttet, eller er ved at afslutte, en ungdomsuddannelse eller andre, som har en erhvervsfaglig baggrund. Covid19 betød, at studiepraktikken 2020 skulle holdes online i hele Danmark. Denne beslutning var således medvirkende til, at studiepraktikken i efteråret 2020 på sygeplejerskeuddannelsen på Professionshøjskolen Absalon i Slagelse blev udbudt som et online forløb uden mulighed for fysisk fremmøde på Campus. Formatet for studiepraktikken blev således planlagt som et online event via Zoom på tre timer i modsætning til det almindeligt udbudte forløb over to til tre dage.

Studiepraktikken var således et onlinetilbud fra os som en videregående uddannelsesinstitution, hvor vi åbnede de virtuelle døre til både et fagligt indblik i sygeplejerskeuddannelsen, og hvor de potentielle studerende kunne blive klogere på, hvad der kendetegner et studiemiljø, jobmuligheder efter endt uddannelse samt muligheden for at møde og gå i dialog med både undervisere, studerende og studievejleder.

Rammerne for denne online-studiepraktik var, at den som minimum skulle indeholde:

- information om uddannelsen,
- faglige indspark fra undervisere,
- dialog med studerende og
- "rundvisning" på Campus.

For de kommende studerende er studiepraktikken således en god mulighed for at få indblik i hverdagen på en videregående uddannelse. Dette kan være med til at afklare tvivl hos eventuelle kommende studerende om, hvorvidt de er på rette vej eller, om uddannelsen ikke alligevel er noget for dem. Uanset hvad kan sådan en studiepraktik være med til at hjælpe de unge mennesker til at navigere igennem en jungle af valgmuligheder og dertil knyttede informationsportaler/hjemmesider, for derved at komme et skridt tættere på deres drømme-studie – i første forsøg.

Studiepraktikken i et andet format

Alle institutioner, herunder videregående uddannelser,

blev således nødt til at vedtage mere dynamiske og fleksible løsninger på alle de aktiviteter, der normalt ellers foregår på uddannelsesstedet inklusiv studiepraktikken. I takt med at corona-krisen har grebet om sig, er online værktøjer, som fx Zoom, blevet meget populære. Zoom fungerer godt og er en velegnet teknologi, når det kommer til det mere forelæsnings-prægede format, som fx den online studiepraktik, vi planlagde. Det gælder både i forhold til oplægget vedrørende uddannelsens opbygning og indhold og i forhold til oplægget om de karrieremuligheder, der er som dimittend og nyuddannet sygeplejerske. Vi så det som en oplagt måde at formidle til potentielle sygeplejestuderende, hvad sygepleje er, information om uddannelsens indhold samt virket som sygeplejerske. Det online-format krævede dog en tydeligere struktur (7), og programmet for studiepraktikken kom til at se således ud:

Program for studiepraktikken efterår 2020 (online)

- 1.** Velkomst, dagsorden samt præsentation
Gennemgang af dagens program, præsentation af værter (2 undervisere og 1 studentervejleder) samt kort præsentationsrunde med deltagerne (ca. 15-20 min.).
- 2.** Information om uddannelsen v/ underviser
Marie fortæller om uddannelsens opbygning, indhold mv. live via Zoom med PowerPoint præsentation, som deles over skærmen med deltagerne (ca. 15-20 min.).
- 3.** Karriereperspektiv v/ underviser
Et oplæg om hvad uddannelsen kan bruges til... Hvilke jobmuligheder den åbner dørene for. Live i Zoom vha. PowerPoint præsentation, som deles over skærmen med deltagerne (ca. 15-20 min.).
- 4.** Fagligt indspark/oplæg v. underviser
En Kahoot, som deltagerne skal deltage aktivt i, fra hver deres iPhones hjemmefra over skærmen. Live i Zoom (ca. 30 min.).
- 5.** Fagligt indspark/oplæg v. underviser
Gennemgang af, et i forvejen sendt patient-case til deltagerne, som skal kigge på denne og prøve at komme et bud som svar på de spørgsmål, der er formuleret i casen. Deltagerne forventes i forvejen at have læst selve casen, men vil få tid til at besvare spørgsmålene under dagen. Live i Zoom vha. PowerPoint præsentation, som deles over skærmen med deltagerne (ca. 30 min.).
- 6.** Information om uddannelsen v/studentervejleder (5. semester e-læring)
Live i Zoom vha. PowerPoint præsentation, som deles over skærmen med deltagerne (ca. 30 min.).
  - Baggrunden for valg af uddannelse
  - Hverdagen på campus (undervisningen, eksempel på skema, studiegrupper, fremvisning af bøger mv.)
  - Livet som studerende (SU, bolig, studiejob, fester mv.)
  - Det bedste ved uddannelsen
  - Det sværeste ved uddannelsen
  - Drømme for fremtiden mv.
- 7.** Rundvisning på campus (Film sammensat af undviserne på Campus Slagelse)
- 8.** Studievejleder (ca. 30 min.)
Film fra studievejledningen over Zoom.
- 9.** Opsamling og afslutning samt evaluering og mulighed for uddybning af svar

Det didaktiske design blev nøje drøftet og planlagt af underviserne (8). Vi gjorde eksempelvis brug af den pædagogiske refleksionsmodel i forhold til at udfordre den forforståelse, som vi undervisere kunne have indlejret i bestemte rutiner (7–10). Dette ved hjælp af reflekterende spørgsmål, der kunne anspore undren og derved hjælpe os til at kunne se tingene i et nyt perspektiv (7–10). Vores vision og strategi var at trække på en dialogisk tilgang, der kunne hjælpe deltagerne til at opnå en mere nuanceret forståelse af, hvordan det kan opleves at være studerende på sygeplejerskeuddannelsen. Den dialogiske tilgang er et opgør med gammeldags autoritær pædagogik med et ønske om at gå bort fra at se den studerende som passiv modtager af viden, men som en vigtig og aktiv deltager, der har sat sig godt ind i relevant viden og derved møder os undervisere med kvalificerede spørgsmål (7–10).

Vi overvejede således både, hvad vi ville opnå med dette program, hvordan de studerende skulle arbejde og deltage aktivt for at kunne tilegne sig stoffet, og hvordan vi ville afvikle og evaluere forløbet efterfølgende (8). Ud over at forberede det faglige indhold var fokus rettet mod at målrette og tilpasse oplæggene, så de gav mening både i forhold til mediet samt deltagerne (8). Herudover skulle uddannelsesinstitutionens rammer, uddannelsens forløb og progression, uddannelsens forskellige elementer samt undervisningsmetode (fx case-baseret undervisning) formidles således, at deltagerne fik et indblik i den hverdag, som de som studerende, og som færdige sygeplejersker kunne se frem til at blive en del af. Vi tilstræbte en aktiv involverende læring for de studerende, dette ved at følge op med spørgsmål og øvelser efter hver aktivitet (7,11,12). Ydermere var der under studiepraktikken spørgsmål til anatomi, fysiologi samt sygdomslære, knyttet op på den patient-case og de arbejdsspørgsmål, som deltagerne skulle arbejde med i denne forbindelse.

Vi valgte herudover at udarbejde en Kahoot-quiz, som vi placerede ind imellem vores oplæg. Kahoot er en platform, hvor undervisere og andre interesserede kan kreere og opbygge en online quiz udformet eksempelvis som en summativ evaluering (7,11,12). Den kan være med til at give underviseren indsigt i de studerendes vidensbehov og eventuelle misforståelser, som man kan tilpasse undervisningen efter (7,11,12). På denne måde lægges der op til en mere inddragende og engagerende undervisning, hvor de studerende aktivt skal forholde sig til de enkelte spørgsmål (7,11,12). Samtidig kan de studerende få indsigt i, om de har forstået stoffet korrekt i forhold til deres opnåede viden. Kahoot fungerer godt, når man opholder sig i samme rum, men i særdeleshed, når man sidder online – hver for sig. Vi opbyggede quizen således, at der både var spørgsmål, der relaterede sig til uddannelsens opbygning, varighed og karrieremuligheder. Redskabet er endvidere konkurrencepræget, som kan virke motivationsskabende, hvor den tilegnede viden kommer til at stå centralt og samtidig være med til at løfte stemningen i et forelæsningslokale (7,11,12).

En af de udfordringer vi mødte undervejs var, hvordan en online "rundvisning" på uddannelsesinstitutionen skulle foregå? En rundvisning online er markant anderledes end ved fysisk fremmøde på selve Campus. At fornemme Campus Slagelse med studiemiljø og den særlige stemning, som vi gerne ville vise frem, var en opgave, der var svær at løfte i det virtuelle rum. Løsningen blev en film sammensat af billeder af og fra campus samt en kort fortælling om Campus. Selvom det lod noget tilbage at ønske, ift. at kunne mærke stemningen og sjælen på Campus med summen og snak på gangene og i de faglige miljøer, gav det et visuelt kig ind i rammerne for studiemiljøet.

Herudover havde deltagerne i studiepraktikken mulighed for at møde både en studentervejleder og studievejleder. Vores studentervejleder går på sygeplejerskeuddannelsen, som i Slagelse også udbydes som et e-læringstudie. Som e-læring får studerende den samme uddannelse som ved den ordinære sygeplejerskeuddannelse; forskellen ligger alene i e-læringsformen (13). Dog er det en læringsform, som stiller andre krav til de studerendes selvstændighed og disciplin (13). Vores studentervejleder var således vant til at studere online på digitale læringsplatforme og udgjorde således en god ressource i forhold til at designe den online studiepraktik.

Deltagerne i den online studiepraktik

Ved Studiepraktikken, som blev afholdt i efteråret 2020 uge 43, var der i alt syv tilmeldte ud af i alt 30 mulige pladser. På selve dagen var der dog kun fem deltagere (kvindelige) i alderen 17 – 22 år fra Køge, Holbæk, Odense, Ishøj og Bornholm.

Ved HF-praktikken, som også blev udbudt online efter en særlig forespørgsel fra 2 undervisere og blev afviklet i uge 47, var der i alt 13 deltagere (10 kvindelige og 3 mandlige) i alderen 18-20 år fra Slagelse, Høng, Ruds Vedby og Skælskør, som alle var tilknyttet fagpakken "sundhed" på deres HF-institution.

Evaluering som didaktisk og pædagogisk redskab

Samfundsmæssigt set er det afgørende, at Professionshøjskolerne i fremtiden kan rekruttere til sygeplejerskeuddannelsen. Det er derfor væsentlig at uddannelsen er i stand til at opsamle og systematisere data, som giver indblik i, hvordan man fremadrettet kan forbedre det didaktiske og pædagogiske design af studiepraktikken. Inden Studiepraktikken fik de studerende således tilsendt en mail med information om, hvor de kunne finde en evaluering. Evaluering som redskab kan dog også i sig selv betragtes som et didaktisk og pædagogisk redskab til at få indblik i, om det didaktiske design virker efter hensigten – altså forholdet mellem læringsmål og læringsudbytte (8).

Evalueringen bestod dels af et spørgeskema samt en kvalitativ mundtligt uddybende del med udgangspunkt i dette skema. Efter studiepraktikken fik de studerende tid til at besvare spørgeskemaet, således at vi var sikre

på, at de fik det gjort. Spørgeskemaet tog udgangspunkt i en kvantitativ undersøgelsesmetode med forskellige spørgsmål til deltagerne; udviklet specielt til dette online forløb. Spørgeskemaet indeholdt 13 nationale spørgsmål og herudover et lokalt Absalon spørgsmål. Umiddelbart efter at deltagerne havde udfyldt spørgeskemaet, gennemgik vi spørgsmålene og deres svar med dem i forhold til at få uddybet relevante fokusområder, afklare eventuelle spørgsmål i forhold til deltageres svar mv.

Resultater og analyse af den indsamlede empiri

Analysen tager udgangspunkt i den indsamlede data fra den skriftlige evaluering samt det kvalitative interview, hvor deltagerne fik mulighed for at uddybe deres svar. Ud fra evalueringen fremgik det, at deltagerne havde forskellige årsager til deltagelse i Studiepraktikken. Nogle af deltagerne ville gerne høre mere om selve uddannelsen, fordi de syntes det lød spændende, og fordi det var det, de gerne ville. Herimod var der andre, der ville være sikker på, om det nu også var noget for dem, hvilket studiepraktikken, ifølge dem, udgjorde en mulighed for at blive klogere på.

Deltagerne syntes, at de var blevet klogere på selve uddannelsen samt de karriereveje, denne førte med sig og overvejede derfor at søge optagelse. Ved spørgsmålet omkring, hvorvidt de ville anbefale andre at deltage i Studiepraktik, svarede de: "Ja, helt klart, hvis man er i tvivl!". I forhold til det lokale spørgsmål, om hvorvidt de havde hørt om Absalon som uddannelsessted, viste det sig, at alle deltagerne havde hørt om Absalon i forvejen; enten gennem familie (fx en søster) eller venner, der selv har gået der.

Herudover blev deltagerne spurgt, om de kunne komme med input til tilfredsheds punkter samt forbedringspotentialer ved Studiepraktikken. Til dette spørgsmål svarede de flg.:

Tilfredsheds punkter:

Jeg har været elleveild med...

Fedt med et eksempel på en case

Fedt, at der kom en studerende og fortalte om uddannelsen

Den information man fik om selve uddannelsen

Forbedringspotentialer:

Jeg kunne til de nye praktikanter anbefale...

Nej ikke rigtigt noget. Jeg synes det gik fint.

Det kunne havde været spændende at høre en studerende fra den ordinære del af uddannelsen

HF-praktikken, som også var online, forløb noget anderledes end forventet. Til forskel fra Studiepraktikken er deltagerne i HF-praktikken tilmeldt som gruppe af en HF-underviser. Deltagerne i HF-praktikken har derfor sjældent selv valgt, hvilken praktik de vil deltage i. Formålet er at give HF-eleverne indsigt i udvalgte videregående uddannelser inden for et område, der

passer til deres fagpakke og herunder bl.a. give eleverne en forståelse for den måde, der arbejdes med koblingen mellem teori og praksis på en professionsbacheloruddannelse. Didaktisk er det interessant, hvordan målgruppen har indflydelse på det online rum, når det didaktiske indhold og formål er uændret. De forskelle, der var fremtrædende, var at der både var flere deltagere, og at de kendte hinanden i forvejen. Det viste sig, at de var ret stille imod forventning, og at kun ganske få af deltagerne stillede spørgsmål eller bød ind undervejs fx i forbindelse med case-arbejdet. Direkte adspurgt, om hvorfor de netop havde valgt at høre om sygeplejerskeuddannelsen, kom det frem, at ingen af dem var der frivilligt, men at de var en del af en fagpakke (sundhedspakke), som de havde valgt. En enkelt af deltagerne ville dog gerne være sygeplejerske men alene for senere at kunne uddanne sig videre til jordemoder.

Diskussion

En ulempe ved online-studiepraktikken var, at trods formatet var der et relativt lille antal deltagere, og nogle af deltagerne, eksempelvis dem i forbindelse med HF-praktikken, var der ikke på baggrund af egen interesse, men som en del af en pakke. Imidlertid var det noget af et interessant fund ved denne studiepraktik for undervisere på sygeplejerskeuddannelsen i forhold til fremtidig rekruttering af deltagere til dette forløb. Endvidere kan det overvejes, om studiepraktikken skal indgå som et led i en pakke, eller efter eget ønske og valg fra de unge tilknyttet de forskellige institutioner. Samtidig kunne det faktum, at der ikke var så mange studerende der deltog ved studiepraktikken, være en medårsag for, at det ikke var alt, de unge turde spørge om eller ønskede at uddybe. Dette kunne skyldtes, at der var andre til stede, som de ikke kendte i forvejen, hvilket kunne have gjort det svært for dem at tale åbent i et virtuelt rum. Omvendt gav det lidt mere diskussion i det online forum, hvor de unge i forvejen kendte hinanden.

Læring skabes mellem mennesker og af relationer mellem mennesker (7–10). Læring kan således blive en social handling eller proces, og noget der sker mellem mennesker og ikke i mennesker (7–10). Deltagerne bliver således medskabende og aktive i en situation, hvor relationerne får en afgørende betydning (social proces) (7–10). For at skabe de bedste rammer for læring må underviseren overveje, hvordan de unges deltagelse skal forme sig. Hvor meget og hvor lidt kan/skal deltagerne involveres for at lærings kan finde sted? Og hvordan kan underviseren stimulere engageret deltagelse fra de studerendes side? Dette stiller krav til underviseren i forhold til at tilrettelægge læreprocesser, som er inddragende og lægger op til deltagelse fra de studerendes side ved eksempelvis af være åben overfor eventuelle spørgsmål og selv stille spørgsmål for at fremme forståelsen.

For at kunne deltage i denne online studiepraktik var det et krav, at de studerende tilmeldte sig online, hvorefter de fik tildelt en plads på den ønskede uddannelsesinstitution, idet de på trods af onlineformatet stadig

kun kunne få tildelt en praktikplads. Tilbuddet kunne, grundet de få deltagere, tyde på, at der er et behov for, at information om studiepraktik som et støtteværktøj i forhold til at få information og afklaring mht. endeligt studievalg skal være meget mere tilgængeligt for de studerende i denne proces (minimum et halvt år før og helt op til selve dagen). Det kunne være gennem undervisere, studievejledere, hjemmesider, sociale medier m.fl., hvor man kunne reklamere for tilbuddet. Man kunne også overveje, om der til en eventuel fremtidig virtuel afholdelse af en studiepraktik behøver være pladsbegrænsning for de studerende, idet viden og information om flere muligheder netop kunne være med til at afklare eventuelle tvivl hos de studerende om deres endelige valg af uddannelse. Man ville på denne måde kunne udnytte formatets fordel og dermed nå ud til langt flere unge mennesker.

Konklusion - Implikationer og handle-anvisninger

Formålet med denne online studiepraktik var at give et indblik i det didaktiske design ved online studiepraktik under COVID19 restriktioner, når målgruppen er studerende, der har afsluttet en ungdomsuddannelse, med interesse for at tage en videregående uddannelse inden for sundhedsuddannelserne. På baggrund af online-studiepraktikken har vi identificeret følgende mulige implikationer og handlingsanvisninger, som kan anvendes i en fremtidig rekruttering og facilitering af studerende til studiepraktikken på sygeplejerskeuddannelsen, uanset om det er ved fysisk fremmøde eller i virtuelt format. Vi kan anbefale en online facilitering af studiepraktik, da de studerendes feedback tyder på, at de fik information og viden om uddannelsen. Underviseren skal i den forbindelse nøje overveje karakteristika, styrker og svagheder og ved denne online undervisningsform sammenholde disse med de mål, som underviser sætter sig (7–10). Et centralt aspekt i denne kontekst går ud på at forstå, hvordan man som underviser på online platforme fx kan skabe socialt nærvær, og hvordan dette kan integreres i forhold til pædagogiske og faglige mål (7–10).

En anden anvisning i denne sammenhæng er, at man med fordel kunne have slået de to studiepraktikker sammen til en dag. Dette kræver dog, at planlægningen og annonceringen af tilbuddet sker i god tid. Herudover kunne HF-deltagernes egne undervisere også med fordel have deltaget på dagen sammen med disse. Valg af uddannelse kræver en målrettet, individuel vejledning fra flere forskellige herunder også nogle, der kender de unge mennesker.

I forhold til de studerendes evaluering tyder det på, at det didaktiske design opfyldte formålet med studiepraktikken. Deltagerne gav udtryk for, at de have fået et indblik i selve sygeplejerskeuddannelsen. Vi havde designet workshoppen ud fra at inspirere og forstyrre de studerende i deres tanker om valg af uddannelse. Deltagerne udtrykte dog slutteligt et ønske om, at der var en studerende både fra ordinær og e-læring, således

at de også kunne få indblik i fordele og ulemper ved de to forskellige former for undervisningstilbud/typer, som sygeplejerskeuddannelsen udbydes på. Det vil vi da helt sikkert tage med os og prøve at integrere i det didaktiske design fremadrettet.

Referencer

1. Hvem hjælper de unge med studievalget? [Internet]. EVA. [henvist 29. marts 2021]. Tilgængelig hos: <https://www.eva.dk/videregaaende-uddannelse/hjaelper-unge-studievalget>
2. Det svære uddannelsesvalg [Internet]. EVA. [henvist 19. marts 2021]. Tilgængelig hos: <https://www.eva.dk/videregaaende-uddannelse/svaere-uddannelsesvalg>
3. Begrundelser for studievalg og frafald [Internet]. EVA. [henvist 19. marts 2021]. Tilgængelig hos: <https://www.eva.dk/videregaaende-uddannelse/begrundelser-studievalg-fracald>
4. Hvilke unge får støtte til studievalget? [Internet]. EVA. [henvist 19. marts 2021]. Tilgængelig hos: <https://www.eva.dk/videregaaende-uddannelse/hvilke-unge-faar-stoette-studievalget>
5. Klædt på til at træffe valg [Internet]. EVA. [henvist 19. marts 2021]. Tilgængelig hos: <https://www.eva.dk/ungdomsuddannelse/klaedt-paa-traeffe-valg>
6. frafald-og-studieskift.pdf [Internet]. [henvist 1. april 2021]. Tilgængelig hos: <https://ufm.dk/publikationer/2018/filer/fracald-og-studieskift.pdf>
7. Christiansen H-C m. fl., redaktør. Læring med levende billeder : det digitale perspektiv. 2. udgave. Frederiksberg: Samfundslitteratur; 2019. 417 sider.
8. Lind J, Tejmers JW, redaktører. Pædagogik : for sundhedsprofessionelle. 3. udgave. Kbh.: Gad; 2020. 205 sider.
9. Hansen JJ, Dohn NB, redaktører. Didaktik, design og digitalisering. 1. udgave. Frederiksberg: Samfundslitteratur; 2016. 249 sider. (Medier, kommunikation, journalistik, 9).
10. Styrkelse af den motiverende, digitale undervisning - EUD | emu danmarks læringsportal [Internet]. [henvist 5. august 2021]. Tilgængelig hos: <https://emu.dk/eud/paedagogik-og-didaktik/differentiering/styrkelse-af-den-motiverende-digitale-undervisning?b=t437-t500-t4397>
11. Bojsen M. En praktikrapport om medieundervisningen i danskfaget med udgangspunkt i et praktikforløb på Herning Gymnasium. . juni. 2017;18.
12. Hanghøj T. Digitale spil i undervisningen: Overblik over et broget landskab. Tidsskriftet Læring og Medier (LOM). 20. maj 2019;12.
13. Uddannelse som e-læring [Internet]. Professionshøjskolen Absalon. [henvist 6. april 2021]. Tilgængelig hos: <https://phabsalon.dk/uddannelser/sygeplejerske/uddannelse-som-e-laering/>
14. Sønderby LW m. fl. Virtuel undervisning i en coronatid : stilladsering af berigende møder ved vandhullet. Uddannelsesnyt online [Internet]. 2020;31(4). Tilgængelig hos: https://dsr.dk/sites/default/files/2339/uddannelsesnyt_4_2020.pdf

Kan læring, fantasifuldhed og mod til at handle fremmes ved at bryde med vanlig underviserpraksis?

- Udvikling af nyt didaktisk design til undervisningsbrug på Sygeplejerskeuddannelsen i Randers

Af **Trine T. Nørgaard**, trtn@via.dk, Lektor og Cand.scient.san.publ.,
Kristin R. Rødsgaard, 284718@via.dk, Sygeplejestuderende på 5. semester &
Camilla A. Mousing, caac@via.dk, Lektor, Cand.cur. og Ph.d.

Alle er tilknyttet Sygeplejerskeuddannelsen, VIA University College i Randers. Første og sidste forfatter er desuden tilknyttet VIA's Forskningscenter for innovation og entreprenørskab (CIE).

Keywords: Didaktisk design, entreprenørskabsdidaktik, dannelsesidealer, læring, sygeplejerskeuddannelse.

Abstract

I denne artikel præsenteres et undervisnings-eksperiment, som har haft fokus på at udvikle et didaktisk undervisningsdesign, mhp. at fremme sygeplejestuderendes læring, fantasifuldhed og mod til at handle. Eksperimentet er afprøvet ifm. undervisningen på sygeplejerskeuddannelsens 4. semester. Det didaktiske design er inspireret af The Learning Arch Design Manual, hvor læring tager afsæt i praksis. Artiklen præsenterer underviserens, en observatørs og en studerendes oplevelser med det gennemførte eksperiment.

Indledning

Denne artikel udspringer af et større aktionsforskningsprojekt forankret i Forskningsprogram for transformativ entreprenørskabsdidaktik, der hører under Forskningscenter for Innovation og Entrepreneurskab i VIA University College. Projektet startede i oktober 2019 og forventes afsluttet ved udgangen af 2021. Projektet har til formål at udvikle, afprøve og forskningsfundere didaktiske designs til fremme af dannelsesidealerne sensitivitet, fantasi og mod til at handle hos studerende på diakon-, pædagog- og sygeplejerskeuddannelser. Ønsket med projektet er desuden at udvikle innovations- og

entreprenørskabsdidaktik, hvor værdier fra både sygeplejefprofessionen samt innovation og entreprenørskab integreres i forskellige didaktiske designs. Denne artikel præsenterer et af de didaktiske designs, der er udviklet og afprøvet ved sygeplejerskeuddannelsen. Tre perspektiver på afprøvningen vil fremgå i artiklen; et underviser-, et observatør- og et studerende perspektiv.

Det didaktiske design

I 2020 blev et nyt didaktisk design udviklet og afprøvet som et undervisningseksperiment på Sygeplejerskeuddannelsen, VIA University College i Randers. Eksperimentet omfattede fire lektioner á 45 minutters varighed i emnet 'Perspektiver på Læring'. Holdet, der blev undervist, bestod af 36 studerende på 4. semester. Formålet med undervisningen var, at de studerende skulle arbejde med at:

- 1) argumentere for vejledning og undervisning af patient og borger, pårørende, kollegaer og uddannelsessøgende, og
- 2) udvikle og fremme kompetencer til at være fantasifulde og have mod til at handle.

Disse formål udspringer af Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje, hvor det bl.a. fremgår, at den uddannede skal kunne 'anvende og vurdere vejledning og undervisning af patient og borger, pårørende, kollegaer og uddannelsessøgende' og kunne '... håndtere klinisk lederskab samt sikre og udvikle kvalitet, der understøtter patient- og borgeroplevelen sammenhæng...' (1). Dermed må de

studerende erhverve pædagogiske, kommunikative og didaktiske færdigheder for at kunne imødekomme forskellige undervisnings- og vejledningsbehov i klinisk praksis. Ligeledes må de udvikle kompetencer, så de tør tage klinisk lederskab og kan løse kliniske opgaver på kreativ og opfindsom vis, hvis den enkelte situation kalder herpå. Undervisningens didaktiske design var inspireret af *The Learning Arch Design Manual*. Det er et læringsdesign, der søger at understøtte kreativitet, risikotækning og entreprenørskab, hvor læring tager afsæt i praksis frem for teori (2). Dagens første to lektioner foregik i en bevægelsessal, hvor de studerende udførte fire praksisøvelser. Disse var inspireret af dagens pensum, der omhandlede Lave og Wenges teori om læring i praksisfællesskaber (3). De sidste to lektioner foregik i et teorilokale, hvor de studerende arbejdede med at koble deres erfaringer med praksisøvelserne til dagens pensum. Praksisøvelserne omfattede forskellige yogaøvelser. Undervisningen havde en overordnet ramme på tre trin (se tabel 1). Trin 1 og 2 blev gennemført i bevægelsessalen og trin 3 i et teorilokale. Under trin 1 blev de studerende introduceret til dagens lektioner af underviseren. Under trin 2 gennemførte de studerende fire praksisøvelser. Under trin 3 kobled de studerende erfaringer med praksisøvelserne til pensum.

Underviserens perspektiv

Som underviser havde jeg i starten af undervisningen placeret mig forrest i bevægelsessalen på en yogamåtte, så de studerende var vendt mod mig i en halvcirkel. Jeg havde lagt yogamåtter ud på gulvet, så de studerende vidste, hvor de skulle sidde. Det var tydeligt, at de studerende blev forbavsede over, hvilket rum de blev mødt af, da de trådte ind ad døren. Flere spurgte nysgerrigt, om de var gået rigtigt. De var ligeledes interesserede i at vide, hvordan dagens undervisning skulle forløbe, og om de skulle finde deres computere frem. Jeg havde med vilje ikke orienteret de studerende om, at vi skulle være i et anderledes lokale, end det vanlige teorilokale. Jeg vurderede, at flere måske ikke ville møde op til undervisningen, hvis de kendte til de anderledes rammer og undervisningens praksisnære indhold. Min undervisningserfaring fra bl.a. simulati- undervisning havde gjort mig bevidst om, at afvigelse fra vanlig underviserpraksis i et teorilokale kan gøre de studerende usikre på sig selv og hinanden. Modsat peger forskning på, at undervisning, der tager afsæt i praksis og kropslig læring, kan bidrage til et stort læringsudbytte (4). Med mine tidligere erfaringer og viden fra forskning var jeg dermed spændt på, hvordan de studerende ville tage imod undervisningen i bevægelsessalen. Jeg havde derfor, allerede fra de studerende trådte ind i bevægelsessalen, gjort meget ud af at skabe en rar stemning i rummet bl.a. ved at afspille stille og lyst klavermusik. Desuden havde jeg forberedt en peptalk, der sigtede efter at motivere de studerende til at tage del i undervisningen. Ved introduktionen fornemmede jeg, at de studerende var spændte på, hvad der skulle ske. Jeg havde deres fulde opmærksomhed. Da jeg afs-

TRIN 1 Introduktion til undervisningen

- Rammesætning for undervisningen
- Peptalk mhp. at motivere de studerende
- Inddeling af de studerende i tremandsgrupper ud fra deres yoganiveau, således at der i hver gruppe var en øvet, en let øvet og en begynder
- Informere de studerende om deres rolle i gruppen, når de arbejdede med praksisøvelserne. Dem på øvet og let øvet niveau skulle stille deres yogakompetencer til rådighed overfor de øvrige gruppemedlemmer, så de kunne øge deres niveau. Dem på begynderniveau skulle, vha. de øvrige gruppemedlemmer forsøge at øge eget yoganiveau
- Kropslig illustrering af yogaøvelser som de studerende skulle efterligne

TRIN 2 Gennemførelse af praksisøvelser

- Praksisøvelse 1 (5 min): Med inspiration fra billeder af forskellige yogaøvelser, illustreret på et PowerPoint slide, prøvede de studerende individuelt kræfter med yoga
- Praksisøvelse 2 (10 min): I grupperne illustrerede og observerede de studerende på skift hinandens yoga færdigheder. Dernæst opøvede de sammen gruppens yoganiveau
- Praksisøvelse 3 (15 min): I grupperne udviklede og opøvede de sammen en yogaserie, hvori alle gruppemedlemmerne indgik. Grupperne skulle give serien en overskrift
- Praksisøvelse 4 (30 min): På skift præsenterede grupperne yogaseriens overskrift for deres medstuderende, hvorefter de fremførte deres yogaserie

TRIN 3: Erfaringer med praksisøvelserne kobles til pensum

- Individuelt nedskrev de studerede tre sætninger om deres erfaringer med øvelserne
- I grupperne delte de studerende på skift deres nedskrevne erfaringer med hinanden og opsummerede deres erfaringer. Disse blev dernæst delt med hele holdet. Underviseren noterede løbende gruppens erfaringer ned på tavlen og stillede uddybende og afklarende spørgsmål
- Grupperne arbejdede med studiespørgsmål, der tog afsæt i pensum og søgte at koble de studerendes erfaringer fra bevægelsessalen hermed
- Fælles opsamling på besvarelserne af studiespørgsmålene

Tabel 1: Undervisningens indhold

lørede, at de skulle prøve kræfter med yoga for at lære om perspektiver på læring, så lettede stemningen, og de studerende brød ud i latter. For yderligere at skabe et trygt miljø satte jeg også mig selv i spil ved at inddrage egne yogaerfaringer. Jeg gjorde en dyd ud af at fortælle og vise, at yoga handler om at gøre det, der føles godt for én selv. De studerende gav sig i kast med praksisøvelserne, imens jeg gik rundt og tilbød hjælp og støtte. Jeg havde fokus på at guide, rose og opfordre grupperne til at eksperimentere med øvelserne, for at motivere og få dem til at være modige og arbejde fantasifuldt. Til min store lettelse tog de studerende deres roller i gruppen på sig og kastede sig ud i øvelserne med stort gåpåmod. De studerende legede og grinede med hinanden. Lektionerne i bevægelsessalen kulminerede med, at hver gruppe fremviste deres yogaserie. Serien havde meget forskellig karakter og udtryk. De studerende havde været fantasifulde og modige med både overskriften på samt indholdet i yogaserierne. Efter hver fremvisning klappede og hujede de af hinanden, hvilket jeg fornemmede gav de studerende en oplevelse af, at de lykkedes og indgik i et praksisfællesskab.

Efter en kort pause gik vi fra bevægelsessalen ind i et teorilokale, hvor de studerende skulle dele deres erfaringer fra bevægelsessalen med hinanden og ikke mindst koble disse til dagens pensum. Vi placerede os som vanligt; jeg foran tavlen og de studerende satte sig på en stol ved et bord, med hovedet vendt op mod tavlen. På skift bød grupperne ind med, hvilke erfaringer de havde haft i bevægelsessalen, mens jeg løbende nedskrev noter hertil på tavlen. Jeg fik på den måde et indblik i, at de studerende generelt havde haft mange positive erfaringer, der på forskellig vis ville kunne understøtte dagens pensum. Jeg bed særligt mærke i, at flere tilkendegav, at undervisningen havde været lærerig, hyggelig og sjov. Det, at de ikke havde været forberedte på udformningen af dagens undervisning, havde gjort undervisningen spændende og motiverende. Desuden havde det været rart at være sammen med hinanden på en anden måde. Flere var overraskede over, at de kunne lære af hinanden, hvis de blot var åbne herfor. Flere tilkendegav også, hvor svært det kunne være at lære fra sig, da man skulle tænke nøje over ordvalg og illustrationer. Da de studerende efter erfaringsudvekslingen skulle koble deres erfaringer med dagens pensum, oplevede jeg, at der skete et skifte i holdets energiniveau. De gik fra at have højt humør og være aktive, til at være lidt fjerne i blikket og passive. Jeg gik rundt imellem grupperne og måtte hjælpe flere med at definere elementer fra pensum for dernæst at støtte dem i at lave koblingen til pensum. Det er dog min vurdering, at de studerende arbejdede med undervisningens formål og herigennem erhvervede sig forskellige perspektiver på læring.

Observatørens perspektiv

Som observatør havde jeg en vigtig rolle i forhold til at indsamle data til det aktionsforskningsprojekt, som

det didaktiske design udspringer af. Her havde jeg særligt fokus på at observere, om dannelsesidealene 'mod til at handle' og 'fantasifuldhed' kom til udtryk i undervisningen. Jeg havde endvidere til opgave at observere underviserens ageren. Her var fokus på at indfange underviserens didaktiske og pædagogiske 'greb', der medvirkede til at understøtte de studerendes læring og fremmede dannelsesidealene. Ligeledes observerede jeg på de studerendes gøren og laden og lyttede til deres interne drøftelser om dagens undervisning. Som observatør havde jeg placeret mig bagerst i bevægelsessalen med frit udsyn til underviseren og tæt på de studerende. De første studerende, der ankom til bevægelsessalen, bakkede hurtigt ud igen for at kontrollere, om det var det rigtige lokale, de havde fundet. I takt med at flere studerende stødte til, kunne de kende deres medstuderende, men overraskelsen over det atypiske lokale var fortsat til stede. Det nye lokale kaldte på nye regler, og der blev råbt: "Skoene af", hver gang en ny studerende trådte ind i bevægelsessalen. Brudt med de gængse undervisningsformer og rammer var tydeligt i de studerendes reaktioner og spørgsmål. Der blev bl.a. sagt: "Kan vi tage noter?", "Hvad med computeren?" og "Det er godt med noget nyt - et afbræk i de almindelige timer". Fra min placering kunne jeg også høre de mere forsigtige spørgsmål, der blot blev delt med sidemanden. Disse var f.eks.: "Hvad mon der skal ske?" og "Det er lidt grænseoverskridende". Lokalet emmede af en spænding, som blev fodret af usikkerhed, uforudsigelighed, interesse og nysgerrighed. Da underviseren afslørede, at de skulle arbejde med perspektiver på læring gennem yogaøvelser, brød salen ud i latter. Ingen meldte fra eller virkede modvillige ift. at afprøve denne nye måde at arbejde med læring på. Underviseren gjorde en dyd ud af at sætte sig selv i spil. Hun viste øvelser og fortalte om sine egne erfaringer med yoga. Samtidig fik underviseren tydeliggjort, at det ikke var erfaringen med yoga eller evnen til at udføre øvelserne korrekt, der havde betydning for dagens læring. Herved skabte hun et trygt miljø, hvor alle kunne være med og lære, uanset yogaerfaring. Som observatør bevægede jeg mig rundt i salen og så på og lyttede. Alle grupper gik til øvelserne med stor energi, og de tog rollerne på sig, som henholdsvis øvet, let øvet og begyndere. Der blev vist øvelser, guidet og uddelt ros, der blev motiveret og grinet. Til slut viste hver gruppe en yogaserie for resten af holdet. Der blev klappet og hujet af serierne, som bl.a. var navngivet: 'Klovnedansen', 'Kedelige Karen', 'Skyd mig' og 'Fødslen'. Serien afspejlede på forskellig vis både mod og fantasifuldhed. Da lektionerne i bevægelsessalen var slut, var humøret højt, og de studerende lo og talte højlydt.

Herefter flyttede de studerende sig fysisk fra bevægelsessalen til et teorilokale, hvor de sidste to lektioner foregik. Inden den teoretiske refleksion og kobling til dagens pensum, blev der evalueret på de to lektioner i bevægelsessalen. Der var en samlet oplevelse af, at det havde været grænseoverskridende, men på en god måde. De studerende oplevede, at de havde været i

samme båd, undervisningsformen var sjov, atmosfæren var tryk, og at det var lærerigt både at lære fra sig og at lære fra medstuderende. Desuden blev det fremhævet, at uforudsigeligheden var et spændende element i dagens undervisning. For øvrige udsagn se tabel 2.

I teorilokalet fandt de studerende med det samme ind i den vanlige gænge. De fandt computerne frem og hentedede underviserens oplæg. I dette lokale var de vant til

Evaluering af lektionerne i bevægelsessalen:

- Vi blev inspirerede af andres kunnen
- Vi grinte med – ikke af – hinanden
- Dejligt at være sammen på en anden måde, hvor der var plads til leg, kreativitet og humor
- Vi var stærkere i en gruppe - fællesskab styrker
- i kan lære ved at dele erfaringer sammen
- Leg og læring kan fint gå hånd i hånd
- Fysisk bevægelse i undervisningen er savnet
- Det var rart at arbejde i små grupper - trygt at undersøge sammen. Det er kompliceret at lære fra sig. Særligt når man selv tager det som en selvfølge. Det er svært at formulere sig så andre forstår budskabet
- Vi bør udnytte skolens faciliteter bedre
- Godt at det ikke var tydeligt i Itslearning hvad der skulle ske i lektionerne - det kunne have afholdt nogen fra at komme pga. uvisheden
- Vi mødte ind til noget ukendt - det kommer vi også til i vores kommende dagligdag som sygeplejersker.

Tabel 2: Studerendes mundtlige evaluering

at agere, og som observatør fik jeg fornemmelsen af, at gassen gik lidt ud af ballonen, da de studerende flyttede sig fra den humor- og energifyldte bevægelsessal og hen til det kendte teorilokale med borde, stole og computere. Selvom energiniveauet virkede afmattet i lokalet, oplevede jeg alligevel, at de studerende gjorde sig gode refleksioner over perspektiver på læring - nu med inddragelse af det pensum, som de havde læst forud for dagen. At have arbejdet praktisk med formidling og læring i bevægelsessalen og derefter inddrage teori til at forklare deres praktiske oplevelser, var nyt for de studerende. I andre lektioner, hvor der arbejdes praktisk med læring, f.eks. ved færdighedstræning og i simulationsundervisning, er de studerende vant til at have haft teoretisk undervisning først og derefter afprøve teorien/færdighederne. Det betød, at de i den aktuelle undervisning havde behov for at blive hjulpet på vej til at tænke i 'omvendt rækkefølge'.

Studerendes perspektiv

Når man som studerende møder op på skolen, klar til

undervisning, har man som udgangspunkt en klar forventning om, hvad der skal ske:

- 1) Man møder ind,
- 2) underviser har forberedt et oplæg,
- 3) underviser præsenterer planen og læringsmål for dagen, og
- 4) så går undervisningen i gang.

Det er en kendt model og en kendt rutine. Men hvad sker der så, når det ikke forholder sig sådan?

På dagen for undervisningen om 'Perspektiver for læring' havde jeg forberedt mig som vanligt og kom ind på skolen med en forudindtaget idé om, hvordan dagen ville udfolde sig. Så snart jeg trådte ind i bevægelsessalen, var min første tanke: "Min underviser har tydeligvis booket et forkert lokale". Min anden indskydelse var: "Får jeg det ud af undervisningen som jeg skal?". Stemningen inden planen for dagen blev afsløret var præget af forvirring og morskab over lokalet, og af undren og afventen. Ingen computere, ingen notater, ingen eksplicit præsentation af læringsmål. Der var ingen genkendelighed ved situationen, og man blev nødt til blot at have tillid til, at læringsmålene kunne opnås til trods for et helt andet scenarie end vanligt. På gulvet (uden sko på) sad vi afventende og nysgerrige. Planen for de første lektioner var Yoga. Stemningen forløstes i salen og en blanding af latter, suk og panik bredte sig. Selv sad jeg med en følelse af, at nu blev der forventet noget af mig, jeg ikke kunne leve op til. Hvad har yoga overhovedet med sygepleje at gøre?

Opgaven lød på, at vi skulle inddeles i grupper med en øvet, en let øvet og en begynder. Jeg havde lidt kendskab til yoga og fik rollen som øvet i min gruppe. Forventningen til mig var at træde til som leder. Jeg skulle vejlede mine øvrige gruppemedlemmer i forskellige øvelser. I starten var det grænseoverskridende at påtage mig en lederrolle, som jeg ikke følte mig berettiget til. Hurtigt blev der forventningsafstemt i gruppen, og det udviklede sig til et teamsamarbejde med plads til fantasifuld kropslig udfoldelse og latter. Som perfektionist var det særligt udfordrende for mig at acceptere, at man med denne type udfoldelse godt måtte bryde normen for, hvad traditionel yoga er og bruge sin kreativitet og udvikle sig gennem dette. I den sidste af øvelserne skulle vi opfinde vores egen yoga-serie, navngive denne og fremføre den for de øvrige studerende på holdet. Denne øvelse krævede mod og samarbejde fra alle parter i gruppen. Sammen fik vi rykket nogle grænser men samtidig lavet en serie, der passede vores fælles niveau, og som vi alle befandt os tilpas i. Navnet blev 'Kedelige Karen'. Symbolikken i navnet lå dels i vores egen kropslige usikkerhed med øvelserne, og ligeledes vigtigheden af tryk i det vi lavede. I fremførelsen af de øvrige gruppers serier blev jeg inspireret til at tænke, at det er okay at tænke mere ud af boksen og bruge kreativitet mere.

I de sidste to lektioner blev scenen mere kendt. Et almindeligt teorilokale og mulighed for at tage notater. Her blev udfordringen at koble teorien til praksis. Undervejs gik det op for mig, at der fandtes en rød tråd mellem

øvelserne og teorien. Da vi blev præsenteret for dagens læringsmål, måtte jeg hurtigt erkende, at jeg på den ene eller anden facon havde reflekteret over dem alle i løbet af undervisningen, hvilket jeg ikke havde regnet med, da vi startede dagen. For mig blev de store budskaber fra dagens undervisning, at når man skal praktisere klinisk lederskab i sygepleje og i klinisk beslutningstagen, skal man kunne tage også ukendte opgaver på sig, kunne tænke abstrakt og bruge kreativitet. Ligeledes kan det kobles sammen med, at man som sygeplejerske skal indgå i samarbejde med mange forskellige faggrupper, både tværprofessionelt og tværsektorielt. Her kan øvelserne og teorien bruges til at reflektere over, hvordan man indgår i et samarbejde, og at alle har en særlig rolle og kan bidrage med viden, erfaringer og færdigheder. Man kan lære af hinanden, og man skal være omstillingsparat og villig til at være åben for andres idéer og derigennem selv lære og udvikle sig.

Sammenlignet med andre, mere vanlige, undervisningsformer, stikker denne dag stadig ud for mig. Efterhånden som man kommer længere i uddannelsen, bliver specifikke undervisningstimer lagt i glemsel. Det man husker, er den teori man lærer og måden, man reflekterer over denne i praksis. Undervisningen i 'Perspektiver på læring' står stadig soleklart i min erindring, og jeg er slet ikke i tvivl om, at det skyldes, at dagen var så anderledes, end hvad jeg har været vant til. Derudover skulle jeg sætte mig selv og min krop i spil på en helt anden måde, end en undervisningstime nogensinde har forlangt af mig. Personligt tror jeg altid, jeg ville kunne kalde denne dag frem i min hukommelse og huske mere specifikke ting fra undervisningen end fra mange andre undervisningstimer, netop fordi denne dag skilte sig ud fra mængden.

Afslutning

Det didaktiske design brød tydeligvis med de undervisningsformer, der ofte anvendes på sygeplejerskeuddannelsen. De studerende måtte både tage syns-, føle- og høresans i brug på en anden måde end vanligt. Dermed blev viden omsat igennem flere forskellige sanskanaler, hvilket kan bidrage til, at den viden, der arbejdes med, huskes bedre (4).

At inddrage bevægelse i undervisningssammenhænge kan for nogen måske synes alternativt, men bevægelse kan både opretholde og styrke sociale relationer, udløse glædesfølelser, øge kognitionen og styrke læring (4). Desuden kan læringen ligeledes fremmes, når faste undervisningsrutiner brydes og varieres. Overraskelse har stor værdi i læring, da det uforudsete og nye kan skabe opmærksomhed omkring det der skal ske og bidrage til motivation til at lære, ligesom overraskelse kan gøre en undervisningssituation interessant og øge fastholdelsen af viden (4, 5). I det gennemførte undervisningseksperiment blev overraskelse anvendt som et pædagogisk værktøj. Rammerne og undervisningsmetoderne var overraskende (uvant lokale, bevægelse, ingen computer, praksis før teori), og det var tydeligt, at

de studerendes opmærksomhed blev vakt. Ved at have fokus på først at skabe og tage udgangspunkt i praksiseksempler, erhvervede de studerende en forståelsesplatform, hvortil teori kunne kobles (4). Ud fra de tre skitserede perspektiver er det tydeligt, at underviseren, observatøren og den studerende har haft forskellige oplevelser af lektionerne i teorilokalet. Hvor lektionerne i bevægelsessalen blev beskrevet i lutter positive vendinger af alle involverede, oplevede underviseren og observatøren, at energien i teorilokalet var mindre markant. Dog viser den studerendes refleksioner, at det kun var observatøren og underviseren, der oplevede dette stemningskift, og den studerende oplevede ikke, at lokaleskiftet påvirkede læringsudbyttet. Det er selvfølgelig ikke sikkert, at alle deltagende studerende havde denne oplevelse, men flere tegn kunne godt tyde herpå. At indsamle viden om oplevelserne med undervisningseksperimentet fra de tre forskellige perspektiver har åbnet op for en forståelse af, at selvom en undervisningssession afvikles på en ny måde og opleves forskelligt fra henholdsvis underviser- og studerendeperspektiv, så kan læringsmålene for undervisningen fint opnås, ligesom at der selv med korte undervisningssessioner (her fire lektioner) kan udvikles og anvendes værdifulde dannelsesidealer (bl.a. mod og fantasi) hos studerende, til gavn for sygeplejefaget. De studerendes evaluering af undervisningen viste altså, at det nyudviklede didaktiske design for 'Perspektiver på læring', på én og samme tid udfordrede de studerende på en sjov måde, skilte sig ud fra øvrig undervisning, stimulerede fantasifuldhed og mod til at handle og gav de studerende mulighed for at arbejde med lektionernes læringsmål.

Referencer

1. Retsinformation.dk - Bekendtgørelse om uddannelsen til professionsbachelor i sygepleje. Available at: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2016/508>. Accessed 28-04-2021, 2016.
2. Academia.edu - Learning Arch Design: Users Manual. Available at: https://www.academia.edu/40605001/LEARNING_ARCH_DESIGN_USERS_MANUAL. Accessed 28-04-2021, 2019.
3. Lave, J., & Wenger, E. En social teori om læring. In: Lave, J., & Wenger, E. Situeret læring - og andre tekster. København: Hans Reitzel; 2003. p. 129-155.
4. Lauridsen, O. Hjernen og læring. København: Akademisk Forlag; 2016.
5. Adler, J. E. Surprise. Educational Theory, 2008; 58(2): 149-173.

Hvad sker der med klinisk vejledning, når patientens mål skal være det fælles?

Af Tina Kramer, Uddannelsesansvarlig sygeplejerske ph.d., Aarhus Universitetshospital, Intensiv (tinakram@rm.dk) og

Cathrine Sand Nielsen, Lektor ph.d., VIA Sygeplejerskeuddannelsen Aarhus og VIA Forskningsprogrammerne "Sundhedsteknologi, Metodeudvikling og etik" samt "Vejledning og Mentorskab" (cnie@VIA.dk).

Keywords: Tværprofessionel klinisk vejledning, Tværprofessionelt målarbejde, Professionsdannelse, Patientcentrering

Abstract

I denne artikel vises, hvordan kliniske vejlederes vejledning udfordres i tværprofessionelle studieforløb. Gennem etnografiske studier følges kliniske vejlederes vejledning i det tværprofessionelle kliniske valgfag InterTværs. Analyserne viser, hvordan studieforløbets intention om det fælles målarbejde i samarbejde med patienten, fremprovokerer modsætninger, som vejlederne agerer i.

Afslutningsvis peger artiklen på fire krydspres, som kritisk refleksionspotentiale i skiftet fra mono- til tværprofessionel vejledning.

imødekomme de nævnte bekendtgørelses krav om sammenhængende patientforløb (2, 3, 4 og 5).

På valgfaget InterTværs følger tværprofessionelle teams af studerende fra sygepleje-, bioanalytiker-, ernæring & sundheds-, ergoterapeut-, medicin-, fysioterapeut-, radiograf- og tandplejerstuderende konkrete patientforløb i sundhedsvæsenet. InterTværs anskuer patienten som en ligeværdig og involveret samarbejdspartner, og visionen fremstår ambitiøst: *Patientforløbet er det bærende princip i studieforløbet, hvilket betyder, at der i planlægningen bør tages afsæt i de patientforløb, der er i den givne kontekst. (...). Studenterteamet udarbejder i fællesskab med patienten mål for dennes pleje og behandling i forløbet. (...). Kendetegnende for tværprofessionalitet er, at faggrupperne organiseres i et fællesskab, hvor de samarbejder om at formulere fælles mål og udvikle fælles hverdagsrutiner samtidig med, at de skal løse en række fagspecifikke opgaver (3, s. 6).*

Intentionen er et alternativt tværprofessionelt praktikforløb. Forskelle og ligheder mellem traditionelle mono-professionelle- og det alternative tværprofessionelle uddannelsesforløb identificeres i figur 1 som pædagogiske principper.

Traditionelt vejleder kliniske vejledere egne professions studerende i egen professionsudøvelse på eget kliniksted. Dette udfordres med skiftet til at vejlede tværprofessionelt, rettet mod samarbejde om fælles mål, som også er patientens mål.

I artiklen vises, hvordan kliniske vejledere involveret i vejledning af tværprofessionelle studenterteam på tværs af sektorer udfordres i dette skifte - vejledere, som er ansat såvel på hospitalet som i primær sund-

Indledning

I tværprofessionelle studieforløb forventes kliniske vejledere at agere mellem idealer fra traditionel professionsuddannelse og ny alternativ patientcentreret tværprofessionel uddannelséstænkning. Med 2016-revisionen af sundhedsprofessionsuddannelserne er 'tværprofessionalitet' vægtlagt med 20 ECTS-point (1). Ifølge bekendtgørelserne skal studerende lære at 'indgå' og 'selvstændigt håndtere' patientforløb tværprofessionelt. Forventningerne gælder for såvel teori- som kliniskdel. I denne artikel fokuseres på vejledning i klinisk praksis.

Bekendtgørelserne efterlader uddannelser og praktiksteder med en række udfordringer til fortolkning. Valgfaget InterTværs er et tiltag med en hensigt om at

	Fra: Traditionelt klinikforløb	Imod: Tværprofessionel forløbs' intentioner
Hvem	Professionsstuderende fra samme uddannelse.	Team af professionsstuderende fra forskellige uddannelser.
Hvor	Praktik i egen professionshverdag. Fast geografi.	Praktik i et tilrettelagt forløb. Murstensløst skabt på tværs af afdelinger og sektorer. Geografisk frisat med patientforløb.
Hvad	Egen professionspraksis relateret patient eller borger på ét praktiksted. Relateret til praktikstedets drift.	Tværprofessionel praksis relateret patientforløb på tværs. Rettet mod samarbejde og kommunikation om fælles mål som også er patientens mål, og egen professionsbidrag hertil.
Underviser	Ene-lærer princip: Vejledes af praktikstedets kliniske vejleder fra egen profession.	Fler-lærer princip: Vejledes/faciliteres af kliniske vejledere fra egen og andre professioner – ansat forskellige steder.
Hvordan	Foregår indlejret i praktikstedets rammer og tempo, relateret flere patienter. Mesterlære – udvikling relateret hverdagen.	Foregår på en platform, der som et beskyttet værksted har eget tempo. Teamet sammenfletter praksisser relateret til et patientforløb. Deltager i skabende udviklingsprojekt.
Hvorfor	2008: At kunne fungere selvstændigt som professionel og indgå i et fagligt og tværfagligt samarbejde (BEK 2008 Sygepleje). 2016: At håndtere selvstændigt at indgå i tværprofessionelt og tværsektorielt samarbejde og med afsæt i et helhedsperspektiv understøtte borgeren og patienten som en central og aktiv aktør i det individuelle forløb. (BEK 2016 Sygepleje, Bilag 1).	At sundhedsprofessionelle matcher de krav, der stilles i fremtiden, således at de følger udviklingen i sundhedsvæsenet. At kompetencer til at samarbejde tværprofessionelt og forløbsorienteret, samt i at samarbejde og kommunikere med patienter, pårørende og kollegaer indenfor og på tværs af organisationer, styrkes (InterTværs Projekttrapport, 2013).

Figur 1: Pædagogiske principper i henholdsvis traditionelle og det alternative uddannelsesforløb (5, s.219).

hedstjeneste. Vi viser, hvordan det fælles mål-arbejde fremprovokerer modsætninger og sætter de kliniske vejledere i et krydspres.

Illustrativt kan siges, at kliniske vejledere er klædt på til nutiden, men skal agere i fremtiden.

Undersøgelsesmetode

Med afsæt i Kramer (4) og Niensens (5) etnografiske ph.d.-studier, som er følgeforskning til projekt InterTværs, følges konfrontationen mellem InterTværs' intention og vejledningen i praksis.

Kramer identificerer fire tematikker, som illustrativt betegnes som krydspres, med betydning for det fælles målarbejde: Problemorientering/patientorientering; Patientinddragelse/effektivitetskrav; Tværprofessionelt samarbejde/monoprofessionel oprustning og Patientcentrering/professionsudøvelse.

De fire tematikker udfoldes i denne artikel som krydspres, der udfordrer kliniske vejledere i skiftet fra traditionelle klinikforløb frem til nye og alternative tværprofessionelle forløb.

Det empiriske materiale i ph.d.-afhandlingerne er indsamlet gennem deltagende feltobservationer i InterTværs-praksis. Datagrundlaget udgøres af feltnoter, logbøger og interviews med kliniske vejledere og studerende (4 og 5). I overensstemmelse med gældende retningslinjer er kliniske vejledere og studerende såvel som situationer anonymiseret (6).

Analysen, der er empirisk drevet, foretages i artiklen med afsæt i undersøgelsesspørgsmålet:

■ Hvordan skiftet fra traditionelle klinikforløb til nye og alternative tværprofessionelle forløb kommer til udtryk - og udfordrer kliniske vejledere?

Perspektiverende peges på, hvordan kliniske vejledere kan reflektere over vejledningens skifte igennem fire identificerede krydspres.

De fire krydspres

Når vi som forskere følger de kliniske vejledere og studerendes samarbejde med patienten om dennes mål for pleje- og behandlingsforløbet, ses det, at det

gribes både forskelligt og pragmatisk an. Analyserne viser, at kliniske vejledere agerer i 'krydspres', som udfordrer både samarbejdet på tværs og inddragelse af patienten i det fælles målarbejde.

I det følgende præsenteres afsnitsvis krydspresene, som frugtbart kan inspirere kliniske vejlederes refleksioner i tværprofessionel vejledning.

Krydspres: Problemorientering/patientorientering

Problemorientering fremstår som et gennemgående træk i vejledernes vejledningspraksis (4). De empiriske analyser viser, hvordan det, i de tværprofessionelle studieforløb, fremprovokerer et krydspres mellem problemorientering og patientorientering, som kliniske vejledere skal agere i.

Problemorientering knytter an til primært fokus på patientens problemer, når vejledere og studerende samarbejder med patienten, og i mindre grad patientens tanker, følelser og oplevelser. Det kommer til udtryk efter en målsamtale, når en studerende fortæller, at patienten ikke har særlig mange problemstillinger – 'kun problemer med at gå'.

I feltnoterne er noteret:

At den studerende virker ked af det, hun ville tilsyneladende gerne have fundet flere problemstillinger. Vejleder går med tilbage til patienten for at sikre sig, at der ikke er problemstillinger, der er overset (4, s. 97).

Et vilkår for vejlederne i studieforløbene er, at de har at gøre med rigtige patienter med aktuelle problemstillinger, og dermed er ansvarlige over for tredjepart, og at der ikke er noget, der 'overses'. Som en konsekvens heraf bekræftes de studerende i problemorientering, der adopteres som en måde at møde patienten på.

Som teknisk-instrumentelt problemløsningsrationale kritiseres dette af Kari Martinsen for at være reduktionistisk og for at rette blikket mere mod problemet end patienten:

(...) den teknisk-instrumentelle livsforståelse som er tildækket og legitimeret af en abstrakt individorienteret humanisme (...) (7, s. 46).

I Martinsens filosofisk-teoretiske forståelse bliver en orientering mod problemløsning som tendens til patientorienteringens modsætning. I studieforløbet er det interessante, at problemorientering og patientorientering også i den praktiske vejledning fungerer som hinandens modsætninger. De studerendes optagethed af at identificere problemstillinger overskygges i sammenhængen af fokus på patienten, som oplever at have problemet. Dermed skærpes studieforløbets hensigt om fremme af begge orienteringer.

Pointen er, at patient- og problemorientering i de tværprofessionelle studieforløb gerne skal sameksistere og gensidigt støtte, men også udfordre hinanden. Men i afviklingen af studieforløbet bliver disse orienteringer snarere konkurrerende.

Krydspres: Patientinddragelse/effektivitetskrav

Det fælles målarbejde udfordrer vejlederne med krav om hverdageffektivitet. Vejlederne fanges i et krydspres mellem intentionerne om at virkeliggøre patientinddragelse og den faktiske praktisk, som fordrer effektive pleje- og behandlingsforløb.

I starten af studieforløbet afholdes en målsamtale med deltagelse af vejlederne, dvs. sygeplejerske, læge og terapeut sammen med det tværprofessionelle studenterteam (studerende), patient og dennes pårørende.

I et studieforløb beslutter de studerende og kliniske vejledere, at det 'fælles mål' - overraskende - er patientens udskrivelse. Det overraskende består i, at lægevejlederen forud for målsamtalen pointerer, at hensigten med målsamtalen er en afklaring af, hvad patienten forventer og finder vigtigt. Men til målsamtalen drøftes primært patientens snarlige udskrivelse, hvorimod patientens forventninger og værdier træder i baggrunden. De efterfølgende dages pleje, behandlings- og rehabiliteringstiltag rettes mod at gøre patienten klar til udskrivelse. Fælles for alle ordinerede undersøgelser og tests er, at de er rettet mod færdigbehandling af patienten. Som sådan gangtræner patienten med henblik på at kunne bevæge sig rundt i hjemmet efter udskrivelse, som i øvrigt besøges for at sikre, at der ikke er indretningsmæssige forhindringer så som dørtrin og lignende. Patienten og de pårørende forsikres af studenterteamet om, at primær sektor tager over derfra, hvor de 'slipper'. Da det viser sig, at patient og pårørende har dårlige erfaringer med primær sektor og ønsker et længere indlæggelsesforløb, beroliges med argumenter om, at afdelingens udgående team følger op på eventuelle uklarheder (4).

Det, der fremstår som afdelingens tiltag for at forkorte indlæggelsestiden, får i så henseende en regulerende funktion i studieforløbet. I det patientens udskrivelse – ureflekteret - gøres til de fagprofessionelles mål, ligesom det forventes, at patienten adopterer selvsamme mål. Studieforløbet overlejes, så at sige, af sundhedsvæsenets strukturelle og økonomiske udfordringer. Hvorvidt studieforløbets intentioner om at arbejde med fælles mål, som også er patientens mål, kommer dermed til at afhænge af, om patientens ønsker er i overensstemmelse med de muligheder og vilkår, der er på hospitalet og den givne afdeling. I et sådant perspektiv risikeres det, der i afsættet er tilrettelagt for at understøtte patienten og dennes perspektiv, udkonkurreret af faglige og økonomiske ressourcer i et trængt sundhedsvæsen.

Pointen er, at vejlederne understøtter målarbejdet og virkeliggør afholdelse af målsamtaler. Men på samme tid udfordres vejlederne af effektivitetskrav og standarder for indlæggelsestid.

Krydspres: Tværprofessionelt samarbejde/monoprosessionel oprustning

Intentionen med InterTværs er at give patienten en stemme og at samarbejde tværprofessionelt med patienten om dennes forløb. For at virkeliggøre intentionen er det tydeligt, at vejlederne befinder sig i et krydspres mellem den traditionelle monoprosessionelle vejledning og den nye og alternative tværprofessionelle vejledning. For at håndtere krydspreset vælger vejlederne en strategi med monoprosessionsfaglig oprustning, og som konsekvens heraf træder patientinvolveringen - helt utilsigtet - i baggrunden.

Vejlederne i de tværprofessionelle studieforløb er erfarne vejledere inden for egen profession, men novicer i vejledning på tværs af professioner og teams. Som konsekvens heraf er der en diskrepans mellem de monoprosessionsfaglige vejledererfaringer og aktuelle krav om tværprofessionel team-vejledning. Kramer (4) viser, hvordan vejledning af enkeltstuderende, der foregår 'væk fra patienten', pludselig bliver monoprosessionsfaglig, ligesom patienten bliver sekundær.

Vejlederne fortæller, at der er så meget, de studerende ikke ved, og at den viden, de mangler, er en forudsætning for deltagelse i forløbet:

"Når jeg er monofaglig, er det fordi den studerende ikke selv kan reflektere sig frem til, hvad hun skal kunne. Den studerende har ikke lært det endnu, det er ofte konkrete, håndværksmæssige ting. Så bliver det mesterlære. Det er, når der er noget fagfagligt, de ikke forstår" (4, s. 148).

Uddraget vidner om, at når der er noget, de studerende 'ikke selv kan reflektere sig frem til' eller 'ikke har lært (...) endnu', så påtager vejlederne sig ansvaret for at formidle eller demonstrere det i situationen. Som sådan tyr vejlederne til traditionel monoprosessionsfaglig vejledning, som af vejlederen selv karakteriseres som 'mesterlære'.

En anden vejleder peger på, at vejledningen har til hensigt at forberede de studerende på de praktiske opgaver, der skal varetages hos patienten:

"Der skal være tid til at vejlede de studerende inden de skal i ilden - i forhold til de opgaver de skal ind og udfylde. De skal have vejledning konkret i forhold til den patient" (4, s. 149).

Vejlederens intention er rettet mod konkret patientorienteret oprustning af de studerende, 'inden de skal i ilden'. Men når vejledningen følges, så er den primært rettet mod det monoprosessionsfaglige på et generelt niveau, ligesom den er løstrevet fra patienten.

Behovet for den type vejledning prioriteres af vejlederne forud for andet i studieforløbet og bliver dermed den tværprofessionelle vejlednings forudsætning. Forud for deltagelse i det tværprofessionelle samarbejde skal de studerende rustes fagligt, i det der kan betegnes som vejledernes monoprosessionsfaglige oprustningsrepertoire. Vejlederne forbereder egen professionsstuderende, fx på fagrelaterede tests og screeninger, som skal foretages hos patienten:

"Den store udfordring i InterTværs er at stille sin egen monofaglighed til skue. Det er mere vigtigt, at de bliver en del af et team, end at de præsterer. Det er noget med gruppetillid, at acceptere hinanden og hinandens fagligheder. Noget om gruppedynamik. Hun (studerende) følte sig i starten ikke som en del af gruppen. Jeg snakkede med hende om, hvad hun kunne gøre. Hun skulle finde ud af, hvad hun kunne byde ind med" (4, s. 151).

Når man skal stille sin 'monofaglighed til skue' og afklare, hvad man 'kan byde ind med', så handler det ikke blot om at fremstå fagligt kompetent. Det handler snarere om, at adgangen til teamet er betinget af monoprosessionsfagligheden, og at den i sammenhængen bliver afgørende for at få etableret et tværprofessionelt teamsamarbejde. Risikoen synes at være, at hvis der fokuseres særsomt på monoprosessionsfaglighed, og vejledningen er 'væk fra patienten', så får professionsorientering forrang for patientorientering.

Pointen er, at vejlederne håndterer den monoprosessionsfaglige viden som en forudsætning for tværprofessionelt samarbejde. Dermed positioneres den enkelte studerende, og 'monoprosessionsfaglig oprustning' bliver en forudsætning for at indgå i det tværprofessionelle samarbejde.

Når der i den 'monofaglige' vejledning, som foregår 'væk fra patienten' ses, at patienten bliver sekundær, står den type monoprosessionel vejledning i skærende kontrast til intentionerne om tværprofessionel vejledning, med primært fokus på professionernes samarbejde med patienten om dennes pleje- og behandlingsforløb. Særligt tydeligt bliver det, at forholdet mellem monoprosessionsfaglighed og tværprofessionsfaglighed træder i forgrund, og patientorientering træder i baggrunden, som følge af vejleders monoprosessionsfaglige 'oprustningstiltag'.

Krydspres: Patientcentrering/professionsudøvelse

Skiftet fra først og fremmest at have fokus på uddannelse til egen professionspraksis til primært at have fokus på patienten i det tværprofessionelle samarbejde om fælles mål, som også er patientens mål, sætter tydeligvis de kliniske vejledere i et krydspres.

Krydspreset håndteres forskelligt af de kliniske vejledere, visende sig ved forskellige versioner af, hvad

det vil sige at skabe fælles mål, som er patienten mål (5).

En version af patientcentrering i de tværprofessionelle studieforløb viser sig i form af, at "patienten sidder for bordenden" med professionelle repræsentanter om bordet. Målet forhandles mellem patienten og professionelle ud fra respektive vurderinger. Herved bidrager alle professioner med deres viden, men må samtidig afgive noget af deres professionelle suveræne autonomi i samarbejdet mod det fælles mål. Versionen fremstår, som er forhandling mellem de professionelle og patienten, som involverede ligeværdige partnere.

En anden version af patientcentrering viser sig i form af 'informeret samtykke'. Her drøfter de professionelle på en tværprofessionel konference patientens situation og kommer frem til et fælles tilbud. Tilbuddet præsenteres for patienten, som kan give informeret samtykke. Fokus i denne forståelse fremstår som at systemet - altså de professionelle - vurderer og forklarer for patienten, der så accepterer på baggrund af informationerne. Antagelsen i denne version er, at patienten skånes på grund af sygdom, alder, træthed og kognitive forstyrrelser, som tilsammen gør, at patienten ønsker at være patient og ikke partner i beslutningstagningen.

En tredje version af patientcentrering søger at skabe forståelse for patientens perspektiv - fx gennem interview med borgeren om dennes oplevelser af forløbet. Herved skabes forståelse og viden for de professionelle til kommende patientforløb (5 og 9). En studerende fortæller om denne tredje forståelse:

"Jeg har erfaret, at selv ting, som i vore øjne kan være "små og ubetydelige", kan betyde alverden for patientens oplevelse - fx blev en patient flyttet fra den ene ende af afdeling til den anden natten inden udskrivelsen. Flytningen har sat spor i patienten, og man er nødt til at huske på, at alting kan opleves anderledes, når man er ældre og mulig demment" (5, s. 150).

De tre versioner af patientcentrering viser, hvordan de kliniske vejledere agerer ikke blot midt imellem idealer fra traditionel tænkning i de monoprofessionelle uddannelser og nye idealer om patientcentreret tværprofessionel uddannelse, men på samme tid også mellem forskellige praktiksteders forskellige forståelse af, hvad det vil sige at arbejde patientcentreret.

Forskellige forståelser, som patienten bevæger sig imellem på sin rejse i sundhedsvæsenet, bliver tydelige, når de tværprofessionelle studenterteam følger patienten. Forskellige forståelser, som den tværprofessionelle vejleder skal agere i.

I artiklen vises, hvordan skiftet fra traditionelle klinikforløb til nye og alternative tværprofessionelle forløb udfordrer kliniske vejledere i fire krydspres.

Opsummerende viser analyserne, hvordan vejlederne skal agere, ikke blot mellem idealer fra traditionel tænkning i monoprofessionel uddannelse og nye idealer om patientcentreret tværprofessionel og tværsektoriel uddannelse, men samtidig også mellem forskellige praktiksteders forskellige forståelse af, hvad det vil sige at arbejde patientcentreret og tværprofessionelt. Samlet set udfordres den monoprofessionelle vejlederrolle i de tværprofessionelle samarbejder. Skiftet fra monoprofessionel- til tværprofessionel vejleder fordrer genskabelse og nytænkning af vejlederrollen, ligesom det fordrer et perspektivskifte fra professionerne til patienten og dennes sag.

Perspektiverende peges på, at med skabelse af en samarbejdsplatform på tværs, muliggøres udarbejdelse af fælles mål, som er patientens mål. Patienten bliver således sammenhængsskabende, og dén det hele handler om.

Referencer:

1. Retsinformation. 2016. BEK nr. 804 af 17/06/2016, (professionsuddannelser nr. 501, 502, 503).
2. InterTværs. Projektrapport. Interprofessionelle, tværsektorielle studieforløb – En model. 2013. www.auh.dk/intertvars
3. InterTværs; Model. Interprofessionelle, tværsektorielle studieforløb, hvor patient-/ borgerforløbet er det bærende. 2015. (Microsoft Word - Model. InterTV\346rs. Februar 2015.doc) (auh.dk)
4. Kramer, T. Etnografiske studier i (inter)professionel vejledningspraksis. Ph.d. afhandling, Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet. 2018.
5. Nielsen, C.S. Professionsstuderende i det interprofessionelle læringslandskab. Ph.d. afhandling, Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet. 2017.
6. Ministry of Higher Education and Science. (2014). Danish Code of Conduct for Research Integrity. Retrieved from <http://ufm.dk/publikationer/2014/filer-2014/the-danish-code-of-conduct-for-research-integrity.pdf>. Hentet 14. april 2021.
7. Martinsen, K. Fra Marx til Løgstrup. Om etik og sanselighed i sygeplejen. København: Munksgaard. 1994.
8. Nielsen, C.S. Patient-/borgercentrering i interprofessionel uddannelse. Oplæg Forskningens døgn. VIA Campus Horsens. 2016.

Nyt udbud af sygeplejerskeuddannelsen i Holbæk: erfaringer efter tre år

Af Anne Bondesen, Uddannelsesleder, Sygeplejerskeuddannelsen Absalon-Holbæk

Abstract

I 2018 åbnede et nyt udbud af sygeplejerskeuddannelsen Absalon, med en særlig intention om at styrke fokus på sektorovergange i et tæt samarbejde med praksis, samt mulighed for at afprøve udvalgte didaktiske tiltag. Artiklen beskriver erfaringer på de fire væsentligste af disse tiltag

- tæt samarbejde med praksis
- etablering af vejledernetværk
- studenterdrevne initiativer
- struktureret anvendelse af portfolio.

Afslutningsvis fremhæves et pilotprojekt, der anviser succeser og udfordringer.

Professionshøjskolen Absalon har et strategisk sigte, rettet mod at sikre uddannelsesmuligheder også uden for de store uddannelsesbyer. Det har skabt grundlag for et samarbejde med sundhedssektoren i Nordvestsjælland, med henblik på at etablere en lokal uddannelsesmulighed samt at styrke grundlaget for at rekruttere og fastholde sundhedspersonale. Det lokale tiltag skal etableres med særligt fokus på kompetencer i forhold til at planlægge og understøtte sammenhængende patient- og borgerforløb på tværs af sektorer. Samarbejdet er etableret mellem 4 kommuner, psykiatrien i Nordvestsjælland, Holbæk Sygehus samt Professionshøjskolen Absalon. (Bondesen 2018).

Denne artikel giver et kort rids over baggrund og visioner for samarbejdet bag etablering af udbuddet. Desuden giver artiklen et blik på, hvordan nogle af de elementer, medarbejdere og ledelse på daværende tidspunkt identificerede og implementerede som særlige

tiltag på uddannelsen, har udviklet sig over de seneste tre år. Artiklen vil endvidere inddrage fund fra pilotprojektet, i de studerendes fodspor på tværs af sektorer, der har kørt parallelt med implementeringen af uddannelsen, og hvor omdrejningspunktet er at følge de studerendes erfaringer fra studiet.

Tæt samarbejde med praksis.

Et bærende element i udviklingen af udbuddet er et struktureret og tæt samarbejde mellem uddannelsesinstitution og repræsentanter fra alle de involverede områder i praktikken. Udviklingen er organiseret som et samskabelsestiltag (Agger, Tortzen og Rosenberg 2018 og Tortzen 2019) med en organisatorisk struktur, der dels har til hensigt at understøtte uddannelsen, og dels skal sikre ledelsesmæssige rammer for udvikling og implementering af tilrettelagte tiltag på uddannelsen. Gennem hele uddannelsesforløbet er der arbejdet med et gennemgående fokus på studieaktiviteter, hvor de studerende er i kontakt med konkrete borgere, patienter og pårørende og følger deres vej gennem sundhedsvæsenet. Det særlige for udbuddet i Holbæk er, at alle studieaktiviteter i praktikken planlægges i et tæt struktureret samarbejde mellem repræsentanter fra praksis og fra Professionshøjskolen. Studieaktiviteterne er tilrettelagt i integration mellem teori og praktik med henblik på at udvikle den studerendes kompetencer i forhold til at identificere konkrete udfordringer hos udvalgte borgere og patienter, som de møder i praksis. De studerende har gennem studieaktiviteterne i deres praktikforløb fokus på de enkelte patienter og borgeres forløb og bearbejder de konkrete forløb ift. at identificere udviklingspotentialer for at forbedre patientforløbet for såvel borger, patient og pårørende.

Samskabelsesprocessen og den fælles opgaveløsning har vist sig at være værdifuld for udviklingen af uddannelsesforløbet. Der er etableret en mødestruktur, hvor praksisrepræsentanter samt undervisere og en

leder fra Absalon mødes og i fællesskab tilrettelægger studieaktiviteter og praktikforløb. Der er i samskabelsprocessen opbygget et fælles ejerskab og tillidsfuld relation i samarbejdet, der sikrer en konstruktiv og effektiv kommunikation og mulighed for løbende opfølgning og tilretning, som de studerende profiterer af og evaluerer positivt (Moltke og Graf 2015). Eksempelvis har det betydet, at der i fællesskab er etableret nye og alternative uddannelsespladser lokalt, der giver et bredt kendskab til regionens tilbud i sundhedsvæsenet. Endvidere er der udarbejdet en studieaktivitet, hvor de studerende etablerer kontakt med patient/borger uden for det etablerede sundhedsvæsen, med henblik på at kunne vejlede borgere til relevante sundhedsfremmende og -bevarende tiltag i lokalområdet.

Etablering af vejledernetværk

Traditionelt er vejlederopgaven koblet til det enkelte praktiksted, og vejlederens opgave er at understøtte den studerendes læring i relation til det konkrete speciale. Det er derfor en ny og anderledes opgave for de vejledere, der dagligt er ansvarlige for de studerendes kliniske uddannelsesforløb, at de nu skal planlægge de studerendes uddannelsesforløb samt koordinere struktureret vejledning på tværs af sektorer. Den studerende indgår i et samarbejde med vejledere fra forskellige afdelinger eller sektorer i tilrettelæggelse af eget praktikforløb, hvor de følger en eller flere konkrete patienter eller borgere i et tværsektorielt forløb. Dette tilrettelægges fx ved, at den studerende følger patient eller borger ved udskrivelse, overflytning eller indlæggelse.

For at understøtte samarbejdet omkring de studerende bedst muligt er der etableret vejledernetværk på tværs af: de enkelte kommuner, psykiatrien, konkrete afdelinger på det lokale sygehus samt undervisere fra sygeplejerskeuddannelsen. Samtidig giver netværkene den enkelte kliniske vejleder mulighed for faglig sparring om kvalitetssikring af de studerendes uddannelsesforløb på tværs af sektorer. Interessen for at udvikle vejledernetværk har været stor, og vejledere har været på studiebesøg hos deres vejlederkolleger i den anden sektor, og der sker en løbende videndeling på tværs. Studenterdrevne initiativer

Der er iværksat læringsaktiviteter, som udvikles og drives af studerende og som adresserer problemstillinger med aktuell relevans for patienter, borgere og/eller det øvrige lokalsamfund med fokus på forløb på tværs af afdelinger og/eller sektorer. Brugerinddragelse er et væsentligt element i disse læringsaktiviteter, og der er tale om et læringsrum, der opererer med et dobbelt perspektiv: den studerendes individuelle læring ift. semestrets aktuelle mål for læringsudbytte samt en intention om en værditilførsel for den enkelte borger. Som studerende er det vigtigt at udnytte de muligheder, der er for at få et helhedsorienteret billede af borgerens forløb, og de studerende inddrager de eksisterende tilbud engageret og kreativt (Vygotskij 1995). Aktuelt har studerende eta-

bleret aftaler med lokale dagcentre, bosteder og fælles spisearrangementer, hvor de skal observere sundhedsadfærd og udfordringer og derefter reflektere teoretisk i forhold til den samfundsmæssige og lokale kontekst, samt iværksætte konkrete brugerinvolverede initiativer og indsatser. Læringsaktiviteterne er fortsat under etablering i et samarbejde med forskellige lokale aktører, fx patientforeninger, aktivitetscentre, motionscenter, væresteder, pårørende- og ældreråd mv.

Struktureret anvendelse af portfolio

Studiet og de enkelte studieaktiviteter understøttes af pædagogiske redskaber, som giver den studerende mulighed for at opbygge og dokumentere et videngrundlag, der skal sikre en tydelig kvalitet, sammenhæng og progression.

På campus Holbæk er det prioriteret at anvende portfolio (Lund 2008, Saltofte og Krill 2017). Portfolio anvendes i denne kontekst som et digitalt læringsredskab og er valgt, fordi netop dette redskab giver de studerende mulighed for at samle og strukturere viden og refleksioner fra teori og praktik samt mulighed for refleksion over egne læreprocesser og præstationer. Portfolio præsenteres ved studiestart og er i praksis den studerendes egen digitale mappe, som er gennemgående for studiet. Her dokumenterer den studerende egne notater, hvoraf nogle er såkaldte portfolioelementer, der er fastlagte studieaktiviteter tilrettelagt i teori og praksis. Det kan for eksempel være patient- eller borgerbeskrivelser, interventioner og situationsbeskrivelser fra praksis, teoretiske begreber, noter fra diskussioner og refleksioner fra både den teoretiske undervisning samt med vejledere i praksis mm.

Portfolioelementerne er således koblet på de individuelle læringsaktiviteter og skal understøtte opnåelsen af semestrets mål for læringsudbytte samt refleksion over egen læringsproces og bevidsthed omkring faglig progression og udbytte. Læringsperspektivet søges endvidere styrket ved systematisk brug af feedback evt. som peer feedback, hvor studerende efter aflevering arbejder med feedback i samarbejde med underviser/vejleder eller i form af peer to peer, og hvor refleksionerne dokumenteres i portfolio. For at tydeliggøre relevansen og værdien af arbejdet med portfolio, præsenterer studerende fra tidligere hold deres arbejde med portfolio for nye studerende og fortæller om deres erfaringer og udfordringer.

Særligt for udbuddet er, at portfolio danner udgangspunkt for de enkelte semesterprøver. Her er der krav om aflevering af udarbejdede portfolioelementer, der danner grundlag for udprøvning af semestrets læringsudbytter. Det kan fx være i form af de patient- eller borgerbeskrivelser, den studerende har udarbejdet i praktikken, hvor portfolioelementet danner udgangspunkt for besvarelse af den teoretiske eksamination. På den måde inddrages praksisviden i form af cases om pa-

tienter og borgere, så den studerende får mulighed for at inddrage opnået viden og refleksion fra praksis koblet til teoretisk viden.

De struktureredes arbejde med portfolio evalueres positivt af de studerende, og særligt i forbindelse med prøver er det tydeligt, at de studerende kobler teoretisk refleksion til de konkrete udfordringer, de har erfaret i mødet med borgere og patienter. Tilbagemeldinger fra censorer har overordnet været meget positive, og de fremhæver, at de studerende har opnået en meget høj grad af forening mellem teori og praktik.

Perspektiver

I januar 2022 bliver det første hold studerende færdiguddannede sygeplejersker. For at få en indikation på de studerendes erkendelser og et indblik i, hvordan de handler og agerer i praksis, blev pilotprojektet, I de studerendes fodspor på tværs af sektorer, gennemført i 2020. Projektet blev gennemført i både forårs- og efterårssemestret og har givet en indsigt i, hvordan de studerende inddrager tværsektoriel viden og erfaringer i deres kliniske praksis. Projektet blev metodisk gennemført gennem deltagerobservation kombineret med kvalitative forskningsinterview for at undersøge, hvordan de studerende handler og agerer, når de er i praktik på 4. semester i det nære sundhedsvæsen.

Grundet Coronapandemien har det kun været muligt at gennemføre to forløb og erfaringerne herfra viser følgende:

En studerende fortæller, at hun havde fulgt flere borgere i deres forløb på tværs af sektorer. I relation til den skriftlige kommunikation mellem ambulatoriet og hjemmeplejen fortalte den studerende, at der ofte var spørgsmål fra sygeplejerskerne i hjemmeplejen, som ikke havde forstået hensigten med de tiltag, som blev beskrevet fra Sygehus/ambulatorie. Fra undersøgelsen tyder det på, at meget information går tabt mellem sektorerne, hvilket kan bekræftes i forskning på netop dette område (Høgsgaard 2016). Som en af årsagerne til dette pegede den studerende på, at den skriftlige information alene er i punktform, når det sendes ud til hjemmesygeplejerskerne. Pilotprojektet viste, at den studerende bærer en mængde information med på tværs, og i interviewet blev det tydeligt, at den studerende havde en forståelse for de tværsektorielle udfordringer. Undersøgelsen er på ingen måde et validt grundlag at arbejde videre på, men understøtter de studerendes løbende evalueringer. Undersøgelsen bliver fuldt op i et Ph.d.-forløb med start d. 1. september 2021.

Afslutningsvis er det væsentligt at pege på, at samskabelsen har været en vigtig præmis for at få et tværsektorielt samarbejde etableret. Coronapandemien har vist, at et mindre fokus på de fælles aftaler betyder, at praksis meget hurtigt ændrer sig, og praktikforløbene dermed ikke fastholder den tværsektorielle karakter. Der

er endvidere en opmærksomhed på, at det er vigtigt, de studerende kontinuerligt fastholdes i deres fokus på patientforløb på tværs af teori og praktik. Derfor arbejdes der aktuelt på at lægge elementer af tværsektorielt samarbejde og patientforløb ind på samtlige semestre relateret til de øvrige læringsmål.

Referencer

- Agger, Annika, Tortzen, Anne og Rosenberg, Charlotte 2018. Hvilken værdi skaber vi med samskabelse – og hvordan kan den måles og dokumenteres? Professionshøjskolen Absalon.
- Bondesen, Anne 2018. Uddannelsesnyt
- Høgsgaard, Ditte 2016: Tværsektorielt samarbejde og kommunikation imellem sundhedsprofessionelle, når ældre patienter udskrives, Roskilde Universitetsforlag
- Lund, B. 2008: Læringsteoretiske begrundelser for portfolioen som pædagogisk redskab i en skandinavisk tradition. I: Birthe Lund (red.) Portfolio i et lærings- og uddannelsesperspektiv. Aalborg Universitetsforlag
- Moltke, Hanne V. og Graf, Heidi 2015: Veje til samarbejde om kerneopgaven, Dansk Psykologisk Forlag
- Saltofte, S. og Krill C. 2017: Portfolio i praksis. Læring, refleksion og kreativitet. København K: Hans Reitzels Forlag
- Tortzen, Anne 2019: Samskabelse af velfærd – muligheder og faldgruber, 1. udgave, Hans Reitzels Forlag
- Vygotskij, Lev S. 1995: Fantasi og kreativitet i barndommen, Daidalos, Gøteborg.

Fingeren på pulsen

- et indblik i min hverdag

**Af Heidi Lemb,
Klinisk Uddannelseskonsulent, Holbæk Sygehus**

Hvad er din jobtitel, uddannelse og hvad består dit arbejde af?

Jeg arbejder som klinisk uddannelseskonsulent på Holbæk Sygehus, hvor jeg varetager den overordnede koordinering af uddannelsessøgende indenfor sygeplejen, og det er primært sygeplejestuderende og social- og sundhedsassistentelever.

Holbæk Sygehus' vision er:

"..... Er en attraktiv og fagligt udfordrende arbejdsplads og et eftertragtet uddannelsessted".

Så der er rigelige arbejdsopgaver at tage fat på med strategier, målopfyldelse, kvalitet og fortsat udvikling af studiemiljøet, også tværfagligt.

Organisationen er bygget op på den måde, at jeg er placeret i staben til sygehuset og har let adgang til vicedirektør med sygeplejefagligt ansvar, hvor vi sparrer om det faglige, mens min daglige leder er sekretariatschefen.

Jeg plejer at sige: "mit arbejde er - at klæde dem på, som tager sig af de uddannelsessøgende (studerende) ude på afsnittene". Jeg er altså bindeleddet mellem skole og sygehus (teori og praksis). Holbæk Sygehus' uddannelsesstruktur er bygget op af 10 uddannelsesområder, hvor de studerende kan komme i praktik. Det er Ansvarlig Klinisk Underviser (AKU), der i dagligdagen har ansvaret for de studerende, derfor er arbejdet med AKU-gruppen en stor del af min hverdag.

Ovenstående er kort beskrevet de arbejdsopgaver, som jeg i sin tid blev ansat til, og det er gået meget i drift. Men jeg "lever og ånder for flødeskummet" af mit arbejde, som jeg kalder det - her tænker jeg på nytænkning og udvikling. Så for flere år siden gik jeg i gang med at etablere et LæringsLab. med tanke på at lave simulationer og andre fælles aktiviteter for vores studerende. "Rom blev ikke bygget på én dag"- så hen over en årrække startede jeg med to rum og kun mig selv. Så fik jeg lægerne med, og vi fik først et halvt så et helt afsnit, til

det i dag både bruges af de præ- og postgraduale områder, og vi har så meget aktivitet, at vi senere på året flytter til et endnu større sted.

Hvordan arbejder du med undervisning/vejledning?

LæringsLab. er nu en central del af mit arbejde med studerende. Jeg er fysisk placeret der med mit kontor. Alle studerende starter deres praktik i LæringsLab. Her møder de altid mig som den første i deres praktik til fælles introduktion, enten en hel dag eller blot nogle timer. Så alt min undervisning/vejledning sker til mange studerende på én gang. Jeg er garant for pædagogiske processer, så de fællesaktiviteter, som jeg initierer, har dette fokus. Her er jeg hjulpet godt på vej af at være godkendt sundhedsfaglig supervisor, og gennem min masteruddannelses tilegnede jeg mig også flere kompetencer i den retning. Den fagfaglige vejledning får de studerede af AKU på deres praktiksted.

Jeg arbejder også til stadighed på at forbedre strukturen/overblikket for de studerendes vejledning, mens de er i praktik. Sammen med mine uddannelseskonsulentkollegaer i Region Sjælland har vi udarbejdet hjælpeværktøjet: "kompetencekort/aktivitetskort" (program for studieaktivitet). Hen over tiden er disse udviklet, så de er en integreret del af Absalons (vores samarbejdende professionshøjskole) Operationaliseringsværktøjer (OPV), der er en beskrivelse af de enkelte studieaktiviteters afvikling. Pointen med kompetencekort/OPV er, at vejleder og studerende har en køreplan og 'to do' liste for den kommende praktikperiode.

Dette er blot en "sneak peek" i mine arbejdsopgaver, der hele tiden henvender sig til vejledninger og til dels undervisning af studerende.

Hvad er du mest optaget af i dit virke lige nu?

Sygeplejerskesituationen: at der mangler sygeplejersker. Så lige nu arbejder jeg heftigt sammen med en nyoprettet afdeling på Holbæk Sygehus - "Personalebørsen". Holbæk Sygehus har, lige siden sygeplejerskeuddannelsen kom tilbage til Holbæk i 2018, arbejdet med at forbedre og udvikle studiejob allerede fra 1. se-

mester. Under Covid-19 ansatte vi runnere på forskellige niveauer for at afhjælpe sygeplejersker, og det koncept videreudvikler Personalebørsen, hvor alle studiejobbere (studerende) også er kommet ind under. Så lige nu arbejder vi på, at de studerende i praktik (6. semester) og studiejobberne (5. – 7. semester) får gennemført en simuleret aften- eller nattevagt i vores LæringsLab. Det kommer til at ligne en almindelig vagt, med patienter i et træningsmiljø via Sundhedsplatform. Alligevel vil der ske en masse uforudsete hændelser, der alt sammen skal være med til at gøre dem mere klar til den "virkelige virkelighed", når de om lidt er færdiguddannet. Vi satser også på, at patienterne bliver spillet af yngre studerende, der også via denne rolle kan få indblik i en masse omkring sygeplejen.

Hvorfor interesserer dette område dig i forhold til undervisning/vejledning?

Mit arbejdsliv har formet sig henimod det pædagogiske, og jeg har en indre "drivkraft", der hele tiden stræber efter at lave et så godt studiemiljø som muligt for de studerende. Jeg kan også konstatere, at i kraft af, at mine egne børn har fået alderen, hvor de også har skulle i praktik og på udlandsophold. Her oplevede jeg på egen mor-krop, hvordan de blev behandlet og var i tvivl om, hvad de skulle mm. på godt og ondt. Men det har klart givet et nyt perspektiv og motivation for til stadighed med interesse at arbejde med studerende.

Hvis du skal komme med en pointe eller et råd, du gerne vil videregive, hvad skal det så være?

Jeg vil tage udgangspunkt i Søren Kirkegårds citat:

*"Fortæl mig noget og jeg glemmer det
Vis mig noget, det vil jeg muligvis huske
Giv mig en oplevelse, det glemmer jeg aldrig"*

Mine pædagogiske overvejelser er altid funderet i dette – altså jeg går efter "oplevelsen". De studerende skal involveres og selv prøve kræfter med de forskellige simulerede sygeplejeinterventioner, peer2peer øvelser, eller hvad programmet nu står på. Så oplevelsen skal være "tilpas usædvanlig", så de studerende bliver forstyrret på en positiv måde til at få sat en refleksion i gang.

Faklen gives videre til:

Charlotte Bjørn, Klinisk koordinator på KP
Mail: chab@KP.dk

TEMADAG

Torsdag den 10. marts 2022

FSUS afholder temadag for kliniske vejledere

Temadagen afholdes på Hotel Nyborg Strand <http://www.nyborgstrand.dk> · Kl. 9.00 – 16.00

Tema: Ansvar for omsorg i sygeplejen, formidling og feedback

Formålet med temadagen er at inspirere kliniske vejledere til fortsat at udvikle og håndtere egen vejlederpraksis. Temadagen er planlagt med udgangspunkt i nogle af de ønsker, der fremkom på sidste års temadag.

Målgruppen er kliniske vejledere i professionsuddannelse, samt sygeplejersker og uddannelsesansvarlige fra den kliniske praksis. Temadagen er også åben for kliniske vejledere fra fysioterapeut-, ergoterapeut-, radiograf- og jordemoderuddannelsen.

Program

Charlotte Delmar

Professor i sygepleje og leder af Sektion for Sygepleje og Almen Medicin ved Aarhus Universitet, Institut for Folkesundhed samt professor II ved Norges Arktiske Universitet i Tromsø og professor II ved VID Vitenskapelige Høgskole, Bergen, Oslo

Hun vil i sit oplæg komme med inspiration til kliniske vejledere om at kunne formidle essensen af sygepleje til de studerende, både i kommunikation og kropssprog. Hun vil berøre emnerne moralsk ansvarlighed, klinisk beslutningstagen, involvering og partnerskab, omsorgsbegreber og sygeplejetænkning.

Kaare Thomsen

Specialist i forhandlingsteknik, retorik og samtaleteknik. Cand.mag. i sprog, psykologi og retorik. Grundlægger og leder af Gottleben:

Kaare Thomsens oplæg vil være inspiration til, hvordan vi fremmer læring via feedback. Hans oplæg vil tage udgangspunkt i følgende temaer:

1. Mindset – sådan påvirker du evnen til læring
2. Feedback til faglig vækst og læring
3. At påvirke adfærd – sådan giver du feedback
4. Samtaleteknik – nødvendige værktøjer

Program for dagen og tilmelding kan du finde på FSUS' hjemmeside www.fsus.dk

Bog anmeldelse

Etik - dilemmaer

Jacob Birkler · Munksgaard 2021

Forfatteren

Jacob Birkler har beskæftiget sig med etik i mere end 20 år og har bred indsigt til at gøre sig gældende i sundhedsvæsenet som underviser, forfatter og forsker. Hans akademiske baggrund er Cand. Mag i filosofi og psykologi og en ph.d. i medicinsk etik. Han har været formand for Etisk råd (2010-2016).

For 2 år siden anmeldte jeg Jacob Birklers bog Etik - en grundbog, der førte læseren igennem etikens verden. Nu 2 år efter kommer fortsættelsen med dilemma som perspektiv. Birkler skriver vedkommende og forståeligt, og man bliver grebet af indholdet.

Man er ikke i tvivl om, når der opstår et dilemma i klinisk praksis, men hvordan det skal løses, er langt mere udfordrende for den sundhedsprofessionelle. Følelsen af "på den ene side" og "på den anden side" er lige præcis der, hvor værdierne bliver klemte og udfordret, skriver forfatteren i indledningen til bogen. Som sygeplejerske er det præcis her, man føler sig særlig udvalgt til at kunne påvirke et forløb på præcis den måde, patient/borger ønsker det, i samarbejdet med familien og andre professioner.

Bogen tager læseren igennem etiske dilemmaer, som er fælles for sundhedsprofessioner, men også dilemmaer, der er særlige for fag og speciale.

Bogens anvendelsesmuligheder i sygeplejerskeuddannelsen

Nogen vil kalde komplekse dilemmaer det mest nærværende og givende i sygeplejen, hvor alle sanser er vakt. Denne bog kan hjælpe uddannede sygeplejersker og studerende til at reflektere over dilemmaer, der ikke har klare løsninger.

Dilemmaerne er mangfoldige i Birklers bog, og de udfoldes et for et i hvert deres kapitel. Dilemmaer på tværs af fag og specialer opstår i forhold til tavshedspligt og prioriteringer, som med fordel kan anvendes allerede i starten af sygeplejerskeuddannelsen. De øvrige dilemmaer, som er knyttet til reproduktion som sæddonation, surrogatmoderskab, for tidligt fødte og provokeret abort, er aktuelle og har ingen ens løsninger.

I et af bogens kapitler bliver et interessant og aktuelt emne beskrevet i forhold til personalets og patienternes brug af sociale medier. Personalets brug af sociale medier er højt aktuelt i forhold til, hvad man kan tillade sig at skrive, hvor tavshedspligten skal overholdes. Et andet dilemma for personalet er, når patienter anmoder om venskab efter et langt indlæggelsesforløb, hvad gør man så?

Patienternes brug af mobilen under indlæggelse kan også give anledning til dilemmaer, hvor billeder eller videoer bliver delt, hvor andre patienter eller personale optræder.

Afslutningsvis behandles dilemmaer tilknyttet udvalgte patientgrupper som demente, patienter med anden kulturel baggrund som for eksempel Jehovas vidners ønske om ikke at få blodtransfusion.

Anbefaling

Bogen har mange forskellige dilemmaer, sundhedsprofessioner kan befinde sig i med deres patienter, og den kan anvendes igennem hele sygeplejerskeuddannelsen. Bogen kan ligeså anvendes som en opslagsbog, når man som studerende eller færdiguddannet står i lige præcis den type af dilemma, som kan hjælpe med til at reflektere over situationen og lære at balancere på en knivsæg.

Lene Brogaard, Master i voksenuddannelse, sygeplejerske og Lektor på sygeplejerskeuddannelsen Københavns professionshøjskole.

Boganmeldelse

Forskningsmetoder i folkesundhedsvidenskab, 6. udgave.

**Jensen, A.M.B. & Vallgård, S. (red.) (2021).
Munksgaard, København.**

Denne 6. udgave af Forskningsmetoder i folkesundhedsvidenskab henvender sig ifølge de to redaktører til studerende, der skal udarbejde en folkesundhedsvidenskabelig opgave samt forskere på de mange folkesundhedsvidenskabelige kandidat- og masteruddannelser. Sygeplejerskeuddannelsen er en professionsbacheloruddannelse, og i flere sammenhænge skal der udarbejdes et sundhedsvidenskabeligt projekt med anvendelse af kvalitative og kvantitative metoder. Flere af kapitlerne indeholder materiale, der kan anvendes til disse projekter.

Forfatterne er alle specialister på hvert deres område, og stort set alle er forskeruddannede og har forskningserfaring. Kun få af dem har tilsyneladende en sundhedsprofessionel uddannelse. Det kan betyde, at kun nogle af kapitlerne kan anvendes og må suppleres med relevante eksempler fra den pågældende professionsbacheloruddannelse indenfor det sundhedsfaglige område.

Bogens første kapitel omhandler forskellige måder at opfatte teori på, og hvordan teori kan anvendes i et sundhedsvidenskabeligt projekt. Det er et spændende kapitel, men på et højt abstraktionsniveau.

Det næste kapitel er en god indføring i videnskabsteoretiske tilgange til kvantitative eller kvalitative undersøgelser. Ud fra en kort historisk udvikling af de centrale videnskabsteoretiske positioner argumenteres der for, hvordan videnskabsteorien danner bro mellem forskerens ontologiske ståsted og valg af metode. Kapitellet er absolut anvendeligt i sygeplejerskeuddannelsen.

De næste kapitler omhandler forskellige kvalitative metoder i den sundhedsvidenskabelige forskning, hvor der søges forståelse. Kapitlerne er letlæste og især kapitel 3 og 4 er anvendelige i sygeplejerskeuddannelsen. I kapitel 7 om fænomenologi beskriver forfatteren meget fint hvor udfordrende, det er at undersøge noget med en fænomenologisk tilgang – især i analysefasen.

Kapitel 9-11 omhandler forskellige kvantitative tilgange til sundhedsvidenskabelige undersøgelser, hvor der søges en forklaring. De relevante begreber forklares fint, og det klassiske eksempel omkring sovestilling og vuggedød er også med her. Disse kapitler er absolut anvendelige i sygeplejerskeuddannelsen.

Kapitel 12 om registerforskning, 13 om interventionsforskning og 14 om mixed methods er mere relevante for kommende forskere end for studerende i en professionsbacheloruddannelse. Det er komplekse metoder, studerende vil ikke kunne få adgang til registre, og oftest skal der betales for adgangen.

Kapitel 15 er et godt kapitel om formidling af en undersøgelse. Der er fokus på tre typer: en skriftlig opgave på studiet, en forskningsartikel og mundtlig formidling, fx på konferencer. Forfatternes karakteristik af formidling af kvantitativ hhv. kvalitativ forskning virker dog lidt unuanceret. De karakteriserer formidling af kvantitativ som: "helst i korte sætninger med få, relevante ord..." og kvalitativ forskning: "anvender derimod ofte komplekse begreber til at analysere og beskrive (...) resultaterne ofte baseret på lidt længere analyser og fortolkninger...". Kapitellet omhandler også et kort men godt delafsnit om litteratursøgning samt en grundig redegørelse for struktur og opbygning af et skriftligt produkt. Forfatternes argumentation for at anvende forskellig opbygning af hhv. kvalitative og kvantitative skriftlige produkter forekommer dog lidt unuanceret. Kapitellet afsluttes med korte delafsnit om skriveprocesser, argumentation, teoribrug og kvalitetsvurdering.

Kapitel 16 omhandler love og regler ifm. forskning med mennesker. Det giver et godt overblik over de forskellige

guidelines, en forsker skal følge. Det er lidt problematisk med kildeangivelser i et område som dette, for love og retningslinjer revideres eller ændres forholdsvis hyppigt.

Kapitel 17 er et kapitel, der var savnet i den 5. udgave. Det beskriver meget fint hermeneutikkens historiske baggrund, hvad hermeneutik er, og hvordan en hermeneutisk undersøgelse analyseres. Det sidste er underbygget af et rigtig godt eksempel. Jeg savner dog stadig Dahlager og Fredslunds overskuelige gennemgang af deres bud på en hermeneutisk analyse fra 4. udgave af bogen.

Kapitel 18, som er det sidste kapitel, omhandler videnskabs- og teknologistudier, der er et tværfagligt forskningsfelt. Kapitlet er ikke uinteressant, men det skønnes ikke for nuværende relevant i grunduddannelse til sygeplejerske.

Konklusionen må blive, at det er en god og anvendelig bog i sygeplejerskeuddannelsen. Mange af kapitlerne anvendes allerede nu, og andre kan måske anvendes i fremtiden.

Anne Vinther Schmidt, Lektor, Københavns Professionshøjskole

Nye redaktører til Uddannelsesnyt søges

Uddannelsesnyt har brug for to nye redaktører. Arbejdet er selvstændigt og foregår mest online. Vi mødes fysisk fire gang årligt. Er det noget, for dig, så kontakt ansvarshavende redaktør, Lisbeth Vinberg Engel email: lisbeth.vinberg.engel@gmail.com

Arbejdet som redaktør for Uddannelsesnyt er et frivilligt, spændende og udfordrende job, hvor du i samarbejde med en gruppe på fem personer støtter og vejleder undervisende sygeplejersker i at skrive en artikel eller en boganmeldelse til Uddannelsesnyt. Arbejdet er selvstændigt og foregår mest online. Du skal dog regne med at mødes fysisk fire gange årligt, hvor vi drøfter strategi for de kommende udgivelser samt erfaringsudveksler og støtter hinanden.

Uddannelsesnyt udgives af FSUS - Fagligt Selskab for Undervisende Sygeplejersker. Som redaktør har du mulighed for at deltage i FSUS' årlige efterårskonference, hvor redaktionsgruppen samtidig har et møde med bestyrelsen for FSUS ang. fremtidige udgivelser.

Vi forventer, at du er medlem af FSUS, har kendskab til- og erfaring med undervisning samt erfaring med skriftlig formidling. Det vil desuden være en fordel, hvis du har lyst til digitalt arbejde fx kendskab til at vedligeholde websider og udarbejde podcasts.

Vi ønsker en geografisk bredde i redaktionsgruppen og gerne redaktører fra både klinik og teori. Vi søger to redaktører. Den ene i et års vikariat med mulighed for forlængelse eller fortsættelse som suppleant og den anden som fast redaktør i gruppen.

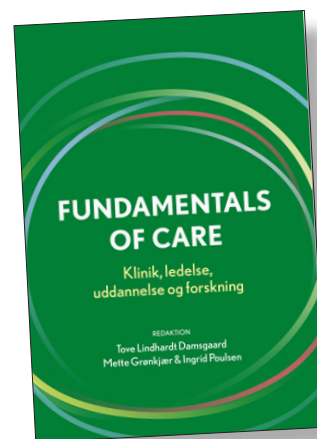
Er det noget, for dig, så kontakt ansvarshavende redaktør, Lisbeth Vinberg Engel email: lisbeth.vinberg.engel@gmail.com

Deadline for ansøgning: 10 nov.2021

Boganmeldelse

Fundamentals of Care

**Tove Lindhardt Damsgaard, Mette Grønkjær og Ingrid Poulsen (RED)
Munksgaard, 1. udgave 2021**

Bogen *Fundamentals of Care* er en dansk gennemgang af den internationale begrebsramme *Fundamentals of Care (FoC)*. Bogen er velskrevet og relevant i diskussionen omkring sygeplejens fundament.

Bogen har et stort afsæt i forskningsverdenen med forskningsleder Tove Lindhardt Damsgaard, Professor Mette Grønkjær og forskningsleder Ingrid Poulsen i redaktionsgruppen. Redaktionsgruppen er medlem af det internationale netværk *International Learning Collaborative*, hvorfra initiativet til begrebsrammen er udsprunget. Deres engagement afspejles tydeligt i bogens referencer med henvisninger til international forskningslitteratur. *FoC*, som begrebsrammen forkortes til, er en dynamisk ramme, der løbende videreudvikles i det internationale netværk ILC. Der henvises derfor i bogen til ILC's hjemmeside for den nyeste og opdateret version af begrebsrammen.

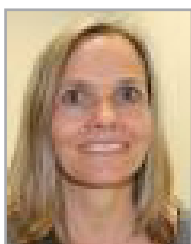
Begrebsrammen er udviklet med henblik på at sikre, at patienters fysiske, psykosociale og relationelle behov imødekommes i sygeplejen. Målet er at kunne yde situationsorienteret og personcentreret sygepleje i samspil med patienter. Behovet for begrebsrammen ser forfatterne i den internationale litteratur, hvor der er stigende dokumentation for, at den leverede sygepleje ikke altid er af tilstrækkelig kvalitet. Forfatterne beskriver, at begrebsrammen ikke er handlingsanvisende, men skal være med til at få et overblik over de fundamentale aspekter i sygeplejen.

Hvert kapitel starter med et kort resume, hvilket giver et godt overblik. De to første kapitler skal læses for at få en forståelse af begrebsrammen. Det første kapitel indeholder en definition på fundamental sygepleje og efterfølgende en kort præsentation af begrebsrammens tre dimensioner; Relationen, Integrering af sygepleje og Konteksten for sygeplejen. Begrebsrammens dimensioner illustreres ved hjælp af tre koncentriske cirkler med understøttende overskrifter på de tre dimensioner. Præsentationen af dimensionerne er grundlæggende for forståelsen af begrebsrammen, og de kunne sagtens have været uddybet i hvert sit kapitel.

I kapitel to beskrives, hvordan aspekter i begrebsrammen kan understøttes af allerede eksisterende sygeplejeteori. Kapitlet indeholder en drøftelse af sygeplejeteoriens anvendelighed i praksis, en vigtig diskussion for både post- og prægraduate sygeplejersker. Begrebsrammen *FoC* har selv sit udgangspunkt fra teoretikeren Virginia Henderson.

De næste ni kapitler beskriver begrebsrammen anvendt i forskellige kontekster, hvilket er yderst interessant læsning, og gør begrebsrammen nærværende for den kliniske sygepleje. Her bliver de tre dimensioner i begrebsrammen foldet mere ud og er med til at give en større forståelse for begrebsrammens anvendelighed. De forskellige kontekster viser samtidig bredden og niveauerne, som sygeplejen i dag udfoldes i. Forfatterne får her vist, at den internationale begrebsramme kan anvendes i den danske kontekst. Dertil kan flere kapitler læses i forhold til forståelse af implementeringsstrategier og det arbejde, der ligger til grund for kulturændringer.

Om begrebsrammen er et bedre refleksionsredskab end andre modeller kan altid diskuteres, men den er bestemt anvendelig og brugbar i forståelsen af sygeplejens aspekter. Formålet med bogen: at introducere begrebsrammen *FoC* og vise eksempler på praksisanvendelse er lykket. Begrebsrammen som refleksionsmodel kræver en grundlæggende forståelse for elementerne i de tre dimensioner, som bogen ikke helt kommer i dybden med. Jeg finder det inspirerende at læse om den udvikling og forskning, der foregår i den fundamentale sygepleje, og jeg mener, at bogen kan bidrage med nuancer og drøftelser i sygeplejestudiet.

*Maria Louise Iversen, Master i voksenuddannelse, sygeplejerske,
Koordinerende klinisk uddannelsesansvarlig Ortopædkirurgisk afdeling, SUH Køge*

Boganmeldelse

Sundhedskapital - Investeringer i kroppen

Kristian Larsen · Samfundslitteratur

En genial bog, der med Bourdieus særlige sociologiske blik bringer begrebet sundhedskapital og ulighed i sundhed i spil.

Larsens overordnede hensigt er, at bogen skal kunne anvendes til selvindsigt, refleksivitet og proaktivitet i forhold til sundhed, sundhedskapital og de magtforhold i samfundet, der er med til at konstruere vores forståelse af og liv med sundhed. Vi skal gennem læsningen blive mere nuancerede i vores måde at forstå, forklare og navigere i den virkelighed, der i dag har et stærkt fokus på kroppen og sundhed, på godt og ondt. På intet tidspunkt er man som læser i tvivl om, at den ekstreme dyrkelse af kroppen også skaber ulighed i sundhed. Med denne bog i hånden bliver man også klogere på, hvordan det finder sted: Gennem investeringer eller ikke investeringer i forskellige former for sundhedskapital.

Larsen har igennem hele sin akademiske karriere været stærkt optaget af Bourdieus refleksive sociologi og anvender i denne bog sin ekspertviden i Bourdieus teori til refleksion og analyse af sit eget professionsfelt: sygeplejen, sygeplejens relation til det samlede sundhedsfelt og megafeltet/staten. Bogen er således én lang refleksion over og analyse af sundhedsfeltet, og ganske tro mod Bourdieus teori, så anvendes der også en lang række praksiseksempler. Dette gør bogen og dens budskaber overvejende let at læse og meget fængende, på trods af, at der formidles tung sociologisk teori.

Larsen lægger ud med en slags selvbiografi og introduktion til Bourdieus begreber. Larsen tager udgangspunkt i sin egen opvækst og indtræden i sygeplejefaget, og han starter således helt praksisnært, og formentlig genkendeligt for de fleste i sundhedssektoren, arbejdet med Bourdieus relativt svære begrebsapparat.

Herefter starter udfoldelsen af begrebet sundhedskapital. Der er bokse med centrale definitioner og fyldestgørende udlægninger. Iflg. Larsen udgør sundhed en værdi. Jo højere grad af sundhed man har, jo større besiddelse af sundhedskapital, som kan omsættes til sociale goder og forskellige indplaceringer i samfundet. Her introduceres også de fem kroppe, de fem former for sundhedskapital: Den kirurgiske krop, den kemiske krop, ernæringskroppen, den fysiske krop og den mentale krop. Disse fem typer af kroppe er i spil bogen igennem.

Her analyseres også forskellene mellem kulturel sundhedskapital, health literacy og sundhedskapital. Mens begreberne kulturel sundhedskapital og health literacy overvejende har fokus på, at særligt udsatte risikogrupper skal vide mere eller bedre og få det bedre med hjælp fra de sundhedsprofessionelle, så forholder begrebet sundhedskapital sig spørgende til, hvorfor forståelsen af sundhed forandrer sig, og hvad det gør ved mennesker. Her bliver de fem kropstyper centrale.

Larsen præsenterer herefter Bourdieus særlige videnskabsteoretiske position og centrale begreber. Helt centralt for at forstå Larsens udlægning af sundhedskapital, vil jeg særligt fremhæve afsnittene om felt og symbolsk vold. Alle kapitler er dog centrale for at forstå fænomenet sundhedskapital, som Larsen analyserer og diskuterer det på mikro niveau - den enkeltes krop og sundhed, meso niveau - professionernes indbyrdes relationer og betydning for sundhed, og makroniveau, statens overgribende betydning for, hvordan sundhed italesættes og operationaliseres af professionerne og den enkelte.

Til slut samles der op og perspektiveres på bedste pædagogiske vis.

Med Larsens udlægning af begrebet sundhedskapital kan man forstå, hvordan nogle, de mest veluddannede, forstår at investere i den "rigtige" form for sundhedskapital, som kan gøre, at de fastholder eller forbedrer deres sociale position. De investerer i dominant sundhedskapital, som Larsen kalder det. Dette står overfor non-dominant sundhedskapital, som iflg. Larsen kan være alt for store muskler og brystimplantat. Nogle investeringer skaber lettere

omsættelig kapital end andre i det sociale rum, og hermed starter internaliseringen af dele af grunden til ulighed i sundhed.

Larsen afslutter i ægte Bourdieusk tradition sin bog med refleksioner over statens rolle i forhold til ulighed i sundhed. Alt hænger sammen og forholder sig indbyrdes relationelt, også sundhed og sundhedskapital.

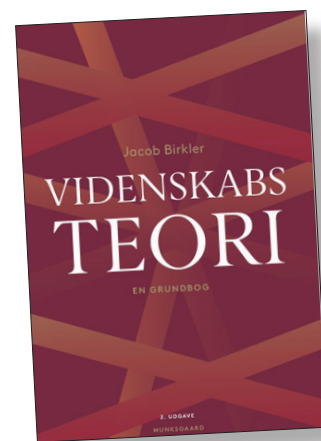
Bogen henvender sig til alle sundhedsprofessionelle, studerende og færdiguddannede på alle niveauer, og også andre der er optaget af at forstå, hvad sundhed er i dag. Den er velskrevet og velargumenteret, har masser af gode eksempler og giver masser af stof til eftertanke. Den kan på det varmeste anbefales til undervisere i sygeplejerskeuddannelsen, fordi den diskuterer og perspektiverer begreber, som allerede er centrale i undervisningen: Health literacy og sundhedskapital. Rigtig god fornøjelse.

Jette Tegner, Lektor, Københavns Professionshøjskole

Bog anmeldelse

Videnskabsteori - en grundbog

Jacob Birkler · Munksgaard

Jacob Birkler er cand. Mag i filosofi og psykologi, med en ph.d. i medicinsk etik. Han har undervist på sundhedsuddannelserne i etik og videnskabsteori. Han har skrevet flere bøger om især etik.

Bogen består af et forord, en kort introduktion og 8 kapitler.

I forordet fortæller Birkler, hvad der er ændret i denne anden udgave, og at der i bogen er lagt vægt på at sproget skal være lettilgængeligt og der skal være direkte reference til en sundhedsfaglig praksis.

I introduktionen skriver Birkler, at videnskab har en central placering i sundhedsvæsenet og for klinisk praksis. Da videnskabens placering er central, mener Birkler, det er centralt, at den sundhedsprofessionelle har redskaber til at vurdere videnskabens resultater. De redskaber ønsker Birkler at give med denne grundbog.

Hvert af bogens kapitler har fokus på et videnskabsteoretisk begreb. Gennem hvert kapitel forklarer Birkler om begrebets oprindelse, definition og slutteligt begrebets betydning for sygeplejefaglig praksis.

De 8 begreber, Birkler behandler, er: viden, objektivitet, begrundelse, forklaring, forståelse og teori. I det sidste kapitel er det etikens betydning for videnskab, der er i fokus.

Birkler bruger i alle afsnit mange mindre figurer, hvor han enten med tekst eller tegninger visualiserer centrale pointer fra teksten. Birkler bruger ofte eksempler fra den sundhedsfaglige praksis, når han skal forklare begreber.

For en del år siden brugte jeg flere kapitler i 1. udgave af bogen i forbindelse med undervisning i videnskabsteori. Jeg husker bogen som relevant for sundhedsuddannelser, velskrevet og med eksempler fra en sundhedsfaglig praksis. Så det var med store forventninger, at jeg gik i gang med læsningen af denne 2. udgave.

Jeg blev derfor skuffet, da jeg læste især kap. 1 og 4. Her er sproget komplekst og med mange nye ord. Derudover sættes en del ord i parentes. Det er forvirrende at læse en tekst med ord i parenteser.

Bogens øvrige kapitler er markant lettere at læse. Kap. 6 og 7 er velskrevne. Det er de kapitler, jeg husker, hvor Birkler lykkes med at skrive en grundbog om videnskabsteori.

Jeg sidder tilbage med en bog, som er en relevant grundbog på sundhedsuddannelserne, inkl. sygeplejerskeuddannelsen, men med et ønske om at sige, det er bedre at læse kap. 2 og 3 samt kap. 7 og 8, for senere efter undervisning at gå i gang med kapitel 1 og 4.

Mette Olesen, Sygeplejerske, Master i læreprocesser, specialisering i didaktik og professionen udvikling. Underviser på SOSU-FVH. Social og sundhedsassistentuddannelsen

Redaktionen

**Ansvarshavende redaktør,
Lisbeth Vinberg Engel**

Københavns Professionshøjskole
Institut for sygepleje
Tagensvej 86, 2200 København N
Tlf: 51632459 · lisbeth.vinberg.engel@gmail.com

Louise Støier

Københavns Professionshøjskole
Institut for sygepleje
Tagensvej 86, 2200 København N
Institut for sygepleje
Tlf: 24944812 · Louise-stoeier@hotmail.com

Dorte Samson Eldrup

Københavns Professionshøjskole
Institut for sygepleje
Tagensvej 86, 2200 København N
Tlf: 2283 2105 · dorsam@me.com

**Indlæg til 'Uddannelsesnyt' skal
være redaktionen i hænde senest:
15. februar, 15. maj, 15. august og 15. november**

Boganmeldelser samt bøger modtaget i redaktionen se: www.fsus.dk
Bestyrelsesmedlemmer i F.S.U.S: se: www.fsus.dk

Layout og grafisk produktion: **KOSMOS**GRAFISK.DK · 66139075
Published by ISSUU.COM · ISSN: 2246-2155 · Titel: Uddannelsesnyt (Online)